ان نلت يا ريح الصبا يوما الى ارض الحرم
بلغ سلامي روضة فيها النبي المحترم

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي وفق بعض عباده لشرح بعض القصايد و
جعله ذريعة يرتقي بها الى المطالب والمقاصد والصلوة
على نبيه محمد عظيم الخلق وكبير المحامد وعلى اله واصحابه ينابيع
العلوم والفوائد اما بعد صدق ووفا اربابنك نامداري و
علمك اكدار واختياري يعني الفقير احمد الاسكداري غفر
ذنوبه الملك الباري ديراطلبوا العلم ولو بالصين حديث
شريفلرينك مضمون منيفلري اوزره صغر سندن برآنه
كلنجه ديار عرب وعجمي كشت ونيجه سياحت كوه ودشت
ايله نيجه كبار علمايه يتشوب هر برندن اوقويوب خير دعالرينه
المغله مثال افتاب اولان علم شريفلرندن ذره وش
بهره ياب اولوب طلبه علم ايله افاده واستفاده اوزره
ايكن ايچلرندن بعضيلر بانت سعاد قصيده شريفه سي كه
كعب بن زهيرك اولوب حضرت پيغمبر صلى الله عليه
وسلم حضور شريفلرنده قرات ايدكلرنده غايت حظ
ايتمكله برده شريفه لريني احسان ايله تشريف بيوردقلري
قصيده بردهٔ مباركه در اول قصيده نك قراتني مراد ايدنوب
اوقودقلري حينده شرفهينده نوليدي بونك الفاظ شريفه سيني
بوجهله تصحيح وتقرير ومعاني لطيفه سندن بو وجهله
بيان وتعبير اولنمق اوزره برشرح اوليدي قتي بينظير

اولوردي بيكه باعث دعا وسبب مغفرت اولهجق براثر قالوردي
ودخي اول جوان شيرين عرب واول نكار مليح وموقوب
حالا تلفع وتلحف ايديكي عربي لباس اعتبارندن وقميص
ودرع ازارندن پاك صويوب البسه فاخره دلبران روم
باخصوص طرز خوبان استانبول ايله كنديه زيب وفر ويروب
دوست افشان ورقص كنان ميدان حسنده خرامان اولسه
اشوب وفتنه دن قيامت قوپوب كورنلر دمبسته وحيران
اولورلردي ديمه لري بو فقيره دخي بر ذوق مرام اول سرو
خرامانك عربي لسانندن پاك يويوب رومي فاخر لباسله قويوب
رفتاره مراد ايلدكده

قطعه

رفتاره كلسه روح مصور روان اولور
كفتاره كلسه معجز عيسى بيان اولور
اول قاشي ياو غمزه سي تا تار طوغري
ادم چكنجه سينه يه قدي كمان اولور
نشيده سنجه فائده سي عام اولسون

ايچون فصيح تركي لساني اوزره شرحه عزيمت قلندي
بروجهله كه افتاب جمالي ضيا كستر عالم اولدقده كورنلر باركـ
الله ان من البيان لسحرا وان من الشعر لحكمة ومن يوت
الحكمة فقد اوتي خيرا كثيرا ديو كمال حسننده حيران وانكشت
كزان اولهلر لكن اول نكار سرو رفتار واول محبوب عاليمقدار
شول زمانده رواج واعتبار بولوركه ينوه وبوزجه اطه بوايلمينه و
ورط واويوار فاتحي اولان شوكتلو وعظمتلو پادشاه ظل الله
في العالم مالك رقاب الامم مولى ملوك العرب والعجم حافظ
بلاد الله عن اهل البغي والفساد الا وهو السلطان ابن السلطان
السلطان الغازي محمد خان ابن السلطان ابراهيم خان ابن
السلطان احمد خان خلد الله خلافته وابد سلطنته ما دارت

الشهور والازمان حضرتلرینك زیور قبولی ایله آراسته
والتفات دلپذیری ایله پیراسته بیورلیه ⁘ بیت

بانت سعاد فقلبی الیوم متبول
متیم اثرها لم یفد مکبول

بانت فعل ماضیدر فارقت معناسنه‌در زیرا بان بیین دن بینا
وبینونة دیرلر اذا فارق فراقا بعیدا زیاده ایراغ اولدیغی وقتده
سعاد لفظا مرفوع اناك فاعلیدر تانیث معنوی علم لا ینصرفدر
عقاب وزینب كبیدر حرف رابع تانیث مقامنه قائمدر
سعادك حقیقه كرك ادعاء شاعرك محبوبه ومهوبه‌سنك
اسمیدر فقلبی فا بر قاج معنایه كلور اولا مجرد سببیت ایچون كلور
ان جئتنی فانا اكرمك كبی ایكنجی مجرد عطف ایچون كلور جاءنی
زید فعمرو كبی اوچنجی هم عطف هم سببیت ایچون معا كلور الله
تعالی حضرتلرینك فوكزه موسی فقضی علیه ودخی فتلقی آدم
من ربه كلمات فتاب علیه قول شریفلرنده كی كبی بو بیتده
واقع فقلبیه‌ده كی فا بو قبیلدندر قلبدن مراد فؤاددر كه اكا قلب
صنوبری دخی دیرلر لسان تركیده یورك وكوكل دیرلر
بر حالده ثابت وبرقرار اولمیوب دائما تقلب واضطراب
اوزره اولمغله قلب دیرلر ودخی قلب عقل معناسنه‌ده كلور
الله تعالی حضرتلرینك ان فی ذلك لعبرة لمن كان له قلب
قول شریفنده‌كی كبی زیرا بونده قلبدن مراد فؤاد اولسه جمیع افراد
انسان ذوی الاعتبار اولمق لازم كلودنی پس عقل مراد ایدیلمك
متعین ومتبین‌در فقلبی تقدیرا مرفوع مبتدادر یای متكلمه
اضافتله تعریف كسب ایلمشدر الیوم ظرفیت اوزره منصوبدر

ظرفده عامل موخر متبول‌در ضرورت شعر ایچون تاخیر اولنمشدر
گاه اولور یوم اطلاق اولنور كوندز مراد اولنور كیجه مقابلیدر
وگاهی یوم اطلاق اولنوب مطلق وقت وزمان مراد اولنور
الله تعالی حضرتلرینك واتوا حقه یوم حصاده قول شریفلرنده
كی كبی حصادك یوم معینی اولماغله مطلق وقت مراد
اولندیغی ظاهردر بو بیتده واقع یومدن مراد معنای ثانیدر
زیرا عدم فدا ومن وضعف قلب ونحافت بدن یوم معینه
مخصوص دكلدر متبول اسم مفعولدر مبتدانك خبریدر
محبت جانان قلبمی امراض واضنا ایمشدر دیمكدر زیرا تبله
الحب واضناه دیرلر عشق ضعیف وخسته ایلدكده
سعاد اسمیله مسمات اولان محبوبه بندن زیاده ایراغ اولمغله
حسرت فرقتیله قلبم ضعیف وخسته ودخی تتیمیله شكسته
خاطرم شكسته‌در دیمكدر متیم اسم مفعولدر كوكلی عبد
ذلیل ایتمشدر زیرا تیمه دیرلر اذا عبده تعبیدا وتذلیلا
ایلدیكی وقتده تحتنده قلبه یاخود مبتدای محذوفه عاید ضمیر
واردر تعدی خبری تجویز ایلین قولنجه قلبی‌نك خبر ثانیسیدر
یاخود مبتدای محذوفك خبریدر كه هودر اثرعقب معناسنه‌در
ایاغك اوكجه سیدر بوراده محبوبه‌نك ایزی مراددر بیت
ایزك توزینی كحل صفاهانه دكشمم   ماهم یوزیكی مهر درخشانه دكشمم
لم یفد فعل مضارع منفی بنای مجهولدر فدا اولنمدی یعنی من وفدا
اولنمدق اسیر كبیدر مكبول اسم مفعولدر بو قاعلنمشدر دیمكدر
زیرا كبله دیرلر اذا قیده تقییدا ایلدكده لفظا مرفوع قاعده
سابقه اوزره قلبی‌نك خبر ثالثی‌در یاخود مبتدای محذوفك

خبریدر محصول معنای مصراع حزن کوکل سعادک اردنجه ایغی
بوقاغلی اسیر کبی زلفی زنجیرینه باغلنوب قالمشدر مطول
ابیاتندن مسنده اضافتله تعریفی بحثنده جعفر بن علبة الحارثی
هوای مع الرکب الیمانین مصعد بیت جنیب وجثمانی بمکة موثوق
دیدیکی کبی قالور کیدر بو کوکل زلف یاردن کلمز بیت

وما سعاد غداة البین اذ رحلوا
الا اغن غضیض الطرف مکحول

وما سعاد واو حرف عطفدر ما نافیه در سعاد مبتدادر مانک
اسمی دکلدر زیرا نفی ایله الا منتقض اولمشدر یعنی مانک
عملی لغو اولمشدر مقتضای کلام وما هی در ضمیر مقامیدر
لکن محبوبه نک اسمی ذکر ایله التذاذ ایچون ضمیر یرینه
ظاهر اتیان اولنمشدر بیت اعد ذکر نعمان لنا ان ذکره
هو المسک ما کررته یتضوع دیدیکی کبی یاخود هر بری بر بیتده
وهر بری بر جمله ده اولمغله اظهار اولنمشدر غداة ظرفیت
منصوبدر ظرفده عامل معنای تشبیه در غداة بینه مضافدر
بین فرقت معناسنه در غداة البین ایریلق کونی دیمکدر ودخی
بین وصلت معناسنه ده کلور بیت لقد فرق الواشون بینی وبینها
بذاک الوصل عینی وعینها ده ودخی یا غراب البین لیت بینی
وبینک بعد المشرقین ده کی کبی اذ ظروف زمانیه دندر غداة
دن بدلدر الله تعالی حضرتلرینک واندرهم یوم الحسرة اذ
قضی الامر قول شریفلرنده کی کبی وتشبیهک ظرفی اولمق
احتمالی دخی واردر رحلوا فعل ماضیدر تحتنده قوم سعاده
راجع ضمیر واردر جمله فعلیه محل جرنده اذک مضاف الیهیدر

الا ایجاب نفی ایچوندر یعنی اثبات ایچوندر اغن لفظا مرفوع
الادن صکره مقدر ظبیک صفتیدر اولیدی غنیا و نیلوردی
اغن غناک مفردیدر احمر حمرک مفردی اولدیغی کبی زیرا
اغن اغنادن غن دیلور احمر احمران حمر دینلدیکی کبی غنه بورندن
چقر بر صورت لذیذدر اشجار ملتفیه مرور ایدن ریاحدن حاصل
صوت حسن دخی بو قبیلدندر اهل تجویدک ادغام مع الغنه
دیدکلری دخی بو قبیلدندر حیوانات ایچره اکثر غنه ایله موصوف
اولان جیران اولمغله ظبی تقدیری اولی در اغنک رفعنه
سبب الا ایله مقارن اولان خبرک رفعی واجب اولمغله الله تعالی
حضرتلرینک وما محمد الا رسول قول شریفنده کی کبی الادن صکره
مقدر ظبی سعاددن خبر اولمق اوزره مرفوع اولوب اغنک
دخی مرفوعه صفت اولمغله رفعی لازم کلمشدر غضیض لفظا
مرفوع ظبیک صفت ثانیه سیدر فعیل بمعنی مفعولدر قپانمشدر
دیمکدر الله تعالی حضرتلرینک قل للمؤمنین یغضوا من ابصارهم
قول شریفنده غض بصردن مراد کوزلرینی یومسونلر وقپه سونلر دیمکدر
غضیض طرفه مضافدر طرف عین معناسنه در مصدردن
منقولدر غضیض الطرف کسر وفتوردن کنایه در غایت مقبولدر
لسان ترکیده سوزه باقشلی ونازلی باقشلی دیدکلری در که
اولور حیا وخجلدن وکاهی تکبر ونخوتدن کوزنی یومغه دیرلر
وکاهی حسی ومعنوی نا ملایم ترکندن کنایت قلنور امام شافعی
حضرتلرینک بیت احب الاخوان کل موافق وکل غضیض
الطرف عن عثراتی بیوردقلری کبی طرف مصدردر منقول
اولوب عین معناسنه اوله ونحنه الله تعالی حضرتلرینک

لا يرتد اليهم طرفهم قول شريفي دليلدر. وجريرك ان العيون التي في
طرفها حور قولي دخي بوكه شاهددر. مكحول اسم مفعولدر طبياتك
صفت ثالثه سيدر. تعدد صفات مقبول ومستحسندر. الله
تعالى حضرتلرينك هو الله الخالق البارئ المصور قول شريفنده
كي كبي ودخي هو الله الذي لا اله الا هو الملك القدوس
السلام المؤمن المهيمن العزيز الجبار المتكبر قول شريفنده كي كبي
ياخود اغن نك صفتيدر. مكحول يا فتحتين ايله كحلدندر ياخود
ضمتين ايله كحلدندر. وجه اول اوزره كوزلري قدرتدن سورملي
ديمك اولور. وجه ثاني اوزره بياغي سورمه چكلمش ديمك
اولور اما الكحل اولدندر ثانيدن دكلدر. كحلك غايت اعلاسي
اصفهاندن كلندر. محصولات [illegible] افتراق ايرلمق كونده كوج
وقتنده سعاد دكلدر. الاسول جيران كبيدر كه كوزلرنده كسر و
فتور يعني مستانه نقش واردر اويله كوزلركه قدرتدن سورملي

تجلو بعوارض ذي ظلم اذا ابتسمت
كانه منهل بالراح معلول

تجلو فعل مضارع بناي معلوم گاه متعدي اولور جلوت
السيف وجلوت الخبز كبي گاه لازم اولور جلي الخبر نفسه كبي
ايكي سنك دخي مصدري فتحه ومد ايله جلاء گلور. تجلو ده
سعاد راجع ضمير واردر جمله مستانفه در. ياخود افراد و
جمله ايله تعدد خبري تجويز ايدن قولنجه سعادك خبر اخريدر
عوارض تجلونك مفعوليدر. جمع منتهاي جموع صيغه سنده
اولمغله غير منصرفدر. عارضه نك ياخود عارضك
جمعيدر ثاني قياسه موافقدر. عوارض انيادن بعلي

ازو ديشلردن صكره اولان ديشلره ديرلر وبونلره ضواحك
ديرلر ذي ظلم ده ذي صاحب معناسنه در. اسماء ستة
معتله مضافه دندر. حالت رفعي واو ايله حالت نصبي الف
ايله حالت جري يا ايله در. ظلم فتح ظا ايله در. ديشلرك صوييدر
مقدر مضاف واردر ثغر ذي ظلم ديمكدر. يعني ابدار ديشلر
ياخود براق ياخود اينجه ديمكدر. ضم ظا ايله جمعي ظلوم گلور
فلس وفلوس كبي. اذا ظرف مستقبلدر. وقت معناسنه در

شرطيه اولمق دخي جائزدر. شرطيه اولديغي تقديرجه تجلو قرينه سيله
جوابي جملت تقدير اولنوب ظرفده عامل بو اولور وقت معناسنه

اوليدقده تجلونك ظرفي اولوب عامل اول اولور. ابتسمت
فعل ماضيدر. تحتنده سعاده راجع ضمير واردر جمله فعليه محل خفضده
اذانك مضاف اليهي سيدر. تبسم وقتنده ديمكدر. كانه ده
كان حروف مشبهه بالفعلدر. اسمني منصوب خبرني مرفوع ايدر
محل نصبده اسميدر. مقدر ثغره راجعدر. ضم ميمله منهل اسم
مفعولدر. كانك خبريدر. بركز صوورلمش ديمكدر. زيرا
انهله ديرلر اذا اسقاه النهل بفتحتين وهو الشرب الاول جمله
مستانفه در. ثغرك صفتي اولمق دخي جائزدر. بالراح جار
مجرور منهله متعلقدر. بو راده راحدن مراد خمردر. بيت
عجبت لمرء كيف يموت • ذي بطنه تفاح او راح
راء مفتوحه دن صكره يا ايله رياح دخي خمر معناسنه در. امرء القيسك
تساقوا بالرياح المفلفل قولنده كي كبي ودخي راحه كه تورك ده ال
ايه سي ديرلر انك جمعي دخي راح گلور. يكاد ديمسكه من قام بالراح
قولنده كي كبي. معلول منهلك صفتيدر. كانك خبر ثانيسي

اولمق دخی جائزدر ایکنجی دفعه دخی خمر ایله صوویرلمش در دیمکدر
زیرا علّه یعلّه دیرلر اذا اسقاه ثانیا ایکنجی دفعه صوویردیکی وقتده
تحقیق اصل کلام دوه ابتدا صویه وارد قده ایچدیکنه فتحله نهل دیرلر
اعطاننه وارد قدن صکره ینه کلوب ایکنجی دفعه ایچدیکنه فتحله
علل دیرلر محصول بیت ابدار سعادک ابدار وبراق ودیشلری
انجو دیشلری کولدوکی وقتده مجلا ومصفی کورنور یعنی سوکک
ایله دیشلرینک بیاض وبراق اولدوغنی وصف ایدر

شُجَّتْ بِذِي شَبَمٍ مِنْ مَاءِ مَحْنِيَةٍ	صَافٍ بِأَبْطَحَ أَضْحَى وَهُوَ مَشْمُولُ

شجت فعل ماضی بنا مجهولدر ضمیری خمره راجعدر مقرر شجّ
کسردر زیرا شجّ الخمر شجا وقتلها قتلا دیرلر اذا کسرت سورتها
بالماء صو ایله شدتی منکسره اولدیغی وقتده شجاج راس دخی
بوندندر جمله فعلیه محل نصبده واقع راحدن حالدر اول خمر مشجوج
الراس اولدیغی حالده دیمکدر ماضی مثبت حال واقع اوله
واودن ضمیردن لابددر مصرع بالکی از دو ضمیر ارچه ضعیفست
بدان دیین قولی اوزره بر شیله اکتفا دخی جائزدر لکن کرک
ظاهر کرکسه مقدر قد لفظی لازمدر بذی شبم ده حذف و
ایصال واردر بماء ذی شبم دیمکدر دخی موصوف محذوفک
صفتیدر شبمه مضافدر شبم شین معجمه وبا موحده ایله
برودت شدید معناسنه در من ماء ده من تبعیض ایچوندر
بیانیه اولمق دخی جائزدر جار مجرور ماء محذوفک صفت
ثانیه سیدر وماءدن حال اولمق دخی جائزدر بی ذو الحال
نکره در لکن ذی شبم ایله اتصافدن اختصاص کسب ایتمکله

قریب الی المعرفه اولمشدر ودخی ذینک تحتنده مستکن
اولوب ماء محذوفه راجع ضمیردن حال اولمق دخی جائزدر احص
واقرب محل اعتباریله وجه مذکور بلکه غیریدن اولیدر محنیه مضافدر
اصلی محنوه ایدی واو رابعنجی واقع اولوب ماقبلی مکسور اولمغله
یایه قلب اولنمق عقود تصریفیدن بر عقد اولمغله یایه قلب
اولنوب محنیه دینلور وادیدن منعطف یعنی اصیل دره دن
ایریلوب طرف آخره میل ایدیکچون محنیه دینلدی آنک صوی
غیریدن آرق واصفی اولور انکچون تخصیص بالذکر ایلدی صاف
تقدیرا مجرور ماءنک صفتیدر بابطح جار ومجرور بودخی ماءنک
صفتیدر یاخود حالدر وصفیه اصلیه سی اعتبار اولنمه وزن
فعل صفت لاینصرف اولور غلبه اسمیه سی اعتبار اولنسه
منصرف اولور ابطح ننول سیل واسعه دیرلرکه ایچنده اوفجق
طاشلر اوله اضحی افعال ناقصه دندر دخل فی وقت الضحی
معناسنه اولوب تمام اولمق جائزدر بوتقدیرجه
تحتنده اولان ضمیر فاعل اولوب ماءیه ارجاع اولنور وهو
مشمول ده واو ابتدائیه اولور هو مبتدا مشمول خبر جمله
اسمیه اولوب اضحینک فاعلندن حال اولور ناقصه
اولدیغی تقدیرجه ضمیر اسمی اولوب وهو مشمول جمله سی خبری
اولوب واو زائد اولور مشمول دیمک شمال ییلی طوقنمغله غایت
صووق اولمش دیمکدر باد صبا دیدکلری ریح شمالدر خمر
غایت بارد اولدقده مشموله نظم تقول یا شیخ اما تستحی
من شربک الراح علی الکبر فقلت لو باشرت مشموله
صفراء کلون الفرس الاشقر رحت وفی رجلیک ما فیهما

وقد یدانسک من المیزر قولنده واقع اولان مشمولة ضمیر معناسنه
اوله یعنی کبی میاه مطرک افضلیتی مکان اعتباریله اولور
وقت صبحی کبی و دخی کندی ایله قائمه صفت اعتباریله
اولور صاف اوله یعنی کبی وکندویه عارض اعتباریله
اولور هبوب ریح شمال کبی مذکور اعتبارات لطیفه نک
جمیعینی مشتملدر محصول بیت پرصفا سعادتک ویلدیزی نه
صوورین خمر برخمردرکه ماء بارد ایله اول خمرک باشی ایرلشدر
یعنی تورنت وشدتی صووق صو ایله منکسر اولمشدر اویله
صودرکه ابطح وادیده قوشلق وقتنده کیجه دن ریح شمال طوقنمغله
غایت صووق آب زلال اولمشدر

تنفی الریاح القذی عنه وافرطه
من صوب ساریة بیض یعالیل

تنفی فعل مضارع نار معلومدر طرح ایدر یعنی کیدرر الریاح
فاعلیدر ریحک جمعیدر ارواح وارباح دخی کلور القذی
تقدیرا منصوب مفعولیدر ذال معجمه ایله کوزه وصویه دوشن
سنه دیرلر جمله مستانفه در واضحی ناقصه اعتبار اولنورسه
خبرمیدر بحسب المعنی صاف قولنه تعلیل اولمق دخی جائزدر عنه
جار مجرور تنفی یه متعلقدر وافرطه افراط حددن تجاوزدر بوراده
طولدرمق معناسنه در افراط کاه بنفسه تعدیه ایدر الله تعالی
حضرتنک وانهم مفرطون قول شریفنده کی کبی فی معاصی
ویکدر من صوب جار مجرور افرطیه متعلقدر وصوب مطر
معناسنه در ساریه کیجه ایله کلن بولتدر کیجه بولوطنک یغموری
صوییندن دیمکدر بیض افرطه نک فاعلیدر ابیضک

جمعیدر

جمعیدر یعالیل بیضک صفتیدر یعلولک جمعیدر شرب بعد
شرب معناسنه اولان عللدندر ثوب یعلول دیرلر برکره بویاندقدن
صکره بردخی بویانمش اوله البیض الیعالیل دیمک زیاده
بیاض بولتلر دیمکدر بعضیلر بیضدن مراد جبالدر دیمش
وبعض دخی مرتفعه در دیمش محصول بیت آب صاف ابطح
عالی وبیاض طاغلر اوزره کیجه ایله کلن غایت بیاض بولتلرک
یغموری صوییندن طولمشدر واوزرنده واقع اولان خس و
خارینی دخی ریح شمال کیدررمک ایله غایت صووق وصافی
آب حیات اولمشدر مصرع آب حیوان اولسه صافی کوررم کولکه

اکرم بها خلة لو انها صدقت
موعودها او لو ان النصح مقبول

الله تعالی حضرتنک اسمع بهم وابصر یوم یاتوننا قول شریفنده
اولدیغی کبی در ضمیر تانیث فاعلیدر با زائده اولمشدر کفی
بالله قول شریفنده کی کبی لکن کفی فعلندن حذفی دخی جائزدر مع
کفی الشیب والاسلام للمرء ناهیا قولنده کی کبی فعل تعجبدن
حذفی جائزدکلدر خلة تمییزیت اوزره منصوبدر خلة خلال اوزره
جمع قلنور قله قلال اوزره قلندیغی کبی لو شرطیه اولمق
جائزدر جوابه محتاج اولمدیغی جهتدن ثانی اولیدر انها
ان حروف مشبهه بالفعلدندر ضمیر محل نصبده اسمیدر
جمله راجعدر صدقت فعل ماضیدر جمله فعلیه محل خبریدر
موعودها اسم مفعولدر ابوالحسن قولنجه مصدر اولمق دخی جائزدر
زیرا مصدر مفعول وزننده کلور معسور ومیسور کبی زیرا دهه
من معسوره الی میسوره دیرلر من عسره الی یسره معناسنه

او حرف واو مقابسنه اولمق اظهردر الله تعالی حضرتلرینک
الی مائة الف اویزیدون قول شریفنده کی کبی لؤلؤ سابق
کبی بو دخی تمنی ایچوندر آن النصیح ده نصح آن نک
اسمی مقبول خبریدر محصول بیت بی صدق سعاد خلیله و
صدیقه اتخذ ایدیجک عجب معزز و مکرمه ایدی نولیدی
وعدنده صادقه اولیدی و نصیحت قبول ایلیه ایدی دیمکدر

لکنها خلة قد سیط من دمها
فجع وولع واخلاف وتبدیل

لکن استدراک ایچوندر ضمیر محل نصبده اسمیدر خلة
خبریدر قد سیط تحقیق خلط اولنوب یوغرلمشدر من دمها
اول خلتک قانندن فجع کراهیت وولع دخی کذب واخلاف
دخی خلف وعد وتبدیل دخی تبدیل قول وفعل بو خلتک
قانندن یوغرلمشدر محصول بیت اختلاط اول سعادک
دوستلغی بر دوستلقدر که کراهتلر و کذبلر و خلف وعدلر
وتبدیل قول وفعللر وتغییر وضعیلر بوندکورانکک جمیعسی اول
دوستلغک قانندن یوغرلمشدر بونک دوستلغی اشته بوبجه

فما تدوم علی حال تکون بها
کما تلون فی اثوابها الغول

فما تدوم اول خلت دائمه اولماز علی حال بر حالت اوزره که
تکون اول حالت اولور بها اول خلت ایله کما تلون متلون
اولدیغی کبی فی اثوابها کندو لباسنده الغول غول بیابانی
دیدکلری طائفه جندن بر نوعدر سعالی دخی دیرلر جنک
ساحرلری اولور بیابانده ساکن اولورلر اشکال مختلفه ایله

تمشکل

متشکل والوان مختلفه ایله متلون اولوب بو سببله خلقی یولدن
چقاروب ازدروب هلاک ایدرلر بعضیلر دنیاده اصلی فصلی
اولمیانلرک بری غول بری بدیل بری عنقادر دیمشلر بیت
الغول والجود والعنقا ثالثة ٭ اسماء اشیا لم تخلق ولم تکن
قولی کبی محصول بیت خلف وعد اول سعادک دوستلغی
بر حال اوزره ثابت و برقرار اولمیوب درلو درلو لباسلر ایله
متلون و متغیر اولان جنی جادولری و پری پیکرلری کبی بیت

ولا تمسک بالعهد الذی زعمت
الا کما تمسک الماء الغرابیل

ولا تمسک سعاد عهده فی ظوتمز الذی زعمت اویله عهد که
کندی انی دیدی الا کما الا شونک کبی طوتر که یمسک الماء
صویی طوتر الغرابیل قالبورلر محصول بیت مستحیل قالبور نیجه
صویی طوترسه بو دخی عهد وکفتنی اویله طوتر مصرع نه صبر
در دل عاشق نه آب در غربال دیدیکی کبی بو امساک الله تعالی
حضرتلرینک حتی یلج الجمل فی سم الخیاط قول شریفنده کی کبی
غایتک نظیریدر یعنی دوه ایکنه دلکنه نیجه کیررسه و قالبور
صویی نیجه طوترسه بو دخی عهدنی اویله طوتر یعنی بی وفادر دیمکدر

فلا یغرنک ما منت وما وعدت
ان الامانی والاحلام تضلیل

فلا یغرنک سنی مغرور اتمسون ما منت انک ایلدیکی منت وما
وعدت دخی انک ایلدیکی وعد ان الامانی تحقیق امنیه لر و
الاحلام دخی دوشلر تضلیل سنی ضلالته القا ایدر محصول
بیت اغترار انک وعد وصلی خیال خواب کبی بی اصل و فصلدر

اولوب نتیجه سی سنی ضلالته دوشورمکدر دیمکدر بیت

کانت مواعید عرقوب لها مثلا
وما مواعیدها الا الاباطیل

کانت اولدی مواعید عرقوب عرقوبک وعدلری لها اول سعادک ایچون مثلا مثل اولدی وما مواعیدها اول سعادک موعدلری دکلدر الا الاباطیل الا باطللردر کان بونده صار معناسنه در الله تعالی حضرتلرینک وبست الجبال بسا وکانت هباء منبثا ودخی وکنتم ازواجا ثلثة قول شریفنده کی کبی فصارت وصرتم دیمکدر عرقوب عمالقه دن برشخصک علمیدر مواعید عرقوب ضرب مثل اولمسنه سبب بو ایمشکه بو عرقوب برادمه برخرما اغجنک ثمرنی باغشیوب هرنه زمان مراد ایدینورسک کل کس دیدکده نصکره طلع اولدقده حریف کلور کسمک استر بلح اولسونده کل دیر بلح اولدقده حریف کلور رطب اولسونده کل دیر رطب اولدقده کلور تمر اولسونده کل دیر تمر اولدقده برکیجه خرمانک جمله سنی کسر اونیه کتورر حریف کلدکده های مدد کیجه ایله کلوب جمله سنی کتمشلر دیو اول ادمی بوقدر زحمتدن نصکره محروم ایدوب وعدنه خلف ایتمکین رادم خلف وعدایله اخلف من عرقوب دیرلر اول اجلدن ضرب مثل اولوب قالمشدر محصول بیت بو مثل سعاد دخی وعدنه وفا ایلیوب چوق چوق خلف وعد ایلدیکیچون کویاکه مواعید عرقوب بوکدر

ارجو وامل ان تدنو مودتها
وما اخال لدینا منک تنویل

ارجو وامل ایکیده برمعنایه کلور اومرم دیمکدر ورجون من الله قول شریفنده کی کبی وخوف معناسنه دخی کلور مالکم لاترجون لله وقارا قول شریفنده کی کبی تغایر فعلین صحت عطفه کافیدر احدهما اعم اولمق لازم دکلدر الله تعالی حضرتلرینک فما وهنوا لما اصابهم فی سبیل الله وما ضعفوا قول شریفنده کی کبی ان تدنو یقین اولمسنی مودتها محبوبه نک محبتنک وما اخال ظن ایدمم لدینا قتمزده منک سندن تنویل عطا ونصیب محصول بیت انقطاع امید وصل جاناندن بالکلیه مأیوس وفرقتیله کمال مرتبه مألوف ومأنوس اولمغله همان قرب مودتنه یعنی کوکل یقناغنه قانع وراضی اولدم وصل مرادم دکلدر بیت

امست سعاد بارض لا تبلغها
الا العتاق النجیبات المراسیل

امست فعل ماضی سعاد فاعلی بارض مفعولیدر سعاد بریرده کیجه لدیکه لا تبلغها طالبی اول یره اولشدره مز الا العتاق الا اذادلو کوزل دوه لر زیرا عتیق اذادلو معناسنه کلور حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم ابوبکر عتیق الله دیدیکی قول شریفنده کی کبی ودخی عتیق کوزل معناسنه ده کلور زیرا وجه عتیق دیرلر وجه حسن معناسنه حضرت ابوبکرک مبارک یوزلری کوزل اولمغله عتیق ایله ملقب اولدی دیدکلری کبی محصول بیت افتراق سعاد بریرده احتشام ایدیکه اول یره عاشق طالبی دوه لردن بر دوه اولشدره مز الا شول دوه اولشدررکه عتاق ونجیبات ومراسیل اوله یعنی عیوبدن سالم واذادلو کریمات الاصل اولوب سرعتلو اوله دیمکدر

ولن تبلغها الا عذافرة
فیها علی الاین ارقال وتبغیل

نول

ولن تبعها اول ارضه اولشدره فر الاعداغرة الاغدافره نام ناقه
كه فيه زيرا اولناقه ده واردر على الاين اين اوزره يعنى
يوريمكدن قات قالدقده ارقال ارقال واردر وتبغيل دخى
تبغيل واردر يعنى ايكى درلو يوريش واردر برى سكرتمك
انواعندن اكا اينيك ديرلر وبريسى دخى يوريمك انواعندنكه
اكا يورغه ديرلر مقبولدر محصول بيت پرهنر قات قالدقده
بو ايكى يوريش ايله يوريمكه قادر اولان بوندن آول نجه
يوريمك كركدر وارقياس ايله ديمكدر لطيف مبالغه در

من كل نضاخة الذفرى اذا عرقت
عرضتها طامس الاعلام مجهول

من كل ده من تبعيض ايچوندر نضاخة لفظا ومعنا فواره كبيدر
مبالغه ايله قينايوب آقجى ديمكدر فيهما عينان نضاختان قول
شريفنده كى كبى فوارتان ديمكدر الذفرى ناقه نك قولاغى
ديبنده اولان چقوره ديرلر اذا عرقت ترلدكى وقتده عرضتها
اول غدافره نك همتى طامس الاعلام برمكانه دركه يوللرينك
علامتلرى بلورسز مجهول مجهولدر محصول بيت رهيم غدافره
نام ناقه قولقلرى چقورينك چشمه سندن درلر اقوب
كوكلرى صاچلن دوه اركك صوينيدن دردانه همتى برمكانه دركه
يوللرينك علايم ونشانه لرى منطمس ومندرس اولوب
بنمدن قالمش مجهولدر كمال مرتبه علو همتنى مدحدر

ترمى الغيوب بعينى مفرد لهق
اذا توقدت الحزان والميل

ترمى فعل مضارعدر ضميرى غدافره يه راجعدر الغيوب

مفعوليدر

مفعوليدر غائبات جميعدر شهود شاهدك جمعى اولديغى كبى
يعنى مفرد لهق ديشيندن ايرميان يبان اوكوزينك كوزلرى
كبى ايكى كوزيله غيبدى آثارلتق بياض اوكوزنه ديرلر بوتقديرجه
مفرددن بدل كل من الكل اولور بالناصيه ناصية قول شريفنده
كى كبى ياخود صفت اولور اذا توقدت يانديغى وقتده
الحزان حا مهمله نك وزانك تشديديله ارض غليظه يه ومكان
غليظه يه ديرلر والميل دخى قومدن تپه لر ديمكدر محصول بيت
خوش همم ديشيني يتوروب شدت حيرتله كوزين اچوب
يوريين يبان اوكوزى خفت جسمده وقوت مشيده وحدت
نظرده نيجه ايسه بو غدافره نك دخى آنك كبى طاشلى وقوملى
يرلر شدت حردن يانوب طوتشديغى وقتده توشش اوجمز
قولن كجر مويلى ايزى بلورسز اولوب مطلب اعلا ومقصد اقصى اولان
منزل جانانه همت وتوجه ايلدكده طاغلر وطاشلر حائل ومانع
اولميوب مراده ايرشدرر ديمكدر فافهم بيت

ضخم مقلدها فعم مقيدها
فى خلقها عن بنات الفحل تفضيل

ضخم مقلدها اول غدافره نك مقلديكه قلادة يريدر يعنى بوينى
قالكدر فعم مقيدها آنك مقيديكه قيد يريدر يعنى طوبوغى يومشق
وسمزدر فى خلقها آنك يرادلشنده واردر عن بنات الفحل
اركك دوه قيزلرندن تفضيل افضليت واردر محصول بيت
ذى فضل اول غدافره نك كردانى انى وقالكدر وطوبوقلرى يومشق
وسمزدر خلقتده دوه قيزلرينك اوزرينه تفضيل اولنمشدر اركك صنفيله
منصف قلنمشدر فافهم ولا تغفل عنه جدا الا انسى

فعبا بوینی قالک وقصه رقدر ، وجنا اطولو کلری بویوک و سوپروکدر علکوم ودخی چوق وصیق اتمودر ، مذکره ارکک قیزدر نی دفها انک یانمرنده واردر ، سعه وسعت واردر ، قد امها انک اوکنده واردر میل میل واردر ، محصول ابیت بوالعجب نبات فحولدن بومنت انباء اباعودن ابن کبیدر ، خلقت وجبلتده ارکک یا پیوا اولمغله سایر نباتدن ممتاز وسرفرازدر ، کردنی قالک وقوی قصه رقدر ، وطولو کلری بویک وسوپروکدر صفات ممدوحه دندر ودخی چوق وصیق اتی در سولیک و لونش دکلدر ، ودخی مذکره در یعنی ارکک کبیدر ، و دخی یانمرنده واطرافنده وسعت واردر ، کویا استانبولده ات میدانیدر ، ودخی اوکنده میل واردر ، صونرسنکه دیکلی طاشدر میل واردر دیمک ، بونینک اوزرونلغی درز کنایتدر ، یاخود بر میل مقداری یردن کورر دیمکدر ، پس ایمدی بوصفاتله متصف اولمغله حسن وجمالده جمل دن اوه لراچنده بوغدافره نام قزانمک بروانه سیدر

وجلدها من اطوم لانوبه
طلح نصاجته المتنبین مهزول

وجلدها اول ناقه نک دریسی من اطوم اطومدندر یعنی رورپ دریسیدر لانوبه طلح کنه دیدکلری بوجک اول دریی نذلیل ایتمز نضاجیته المتنبین ارقه سنک کونشه کلن یرلرنده مهزول اول طلح اوقدر محصول ابیت سزاوار اول غداونک دریسی زرافه دریسی کبی شول قدر لطیف ویوشق ومجلادرکه کنه دیدکلری حیوان انک ارقه سنه یاپشمغه قادر اولمدیغی اجلدن ارقلایوب دارایده میوب اخرضیرلور ، دوشر دیمکدر ، فافهم جدا

حرف

حرف بوغدافره نک بر حرفه در غایت ایجه ونازک اولمغله حرف تهجیدن بر حرفه تشبیه اولنمشدر ، اخوها بوغدافره نک قرداشی ابوها باباسیدر من مهجنة کوچکدن بوک یوکلنه کلمش دوه صونیدندر وعمها انک عمسی خالها طایسی در قودابلی وبوینی اوزندرکه دوه ده صفت ممدوحه در شمیل سرعیدر محصول مبت دخی غلق بوبرناقه درکه بونک قرداشی باباسیدر وعموجه سی طایسی در صورت مسئله بو وجهله درکه مثلا بر دوه اناسنه اشدی انکیزبر ارکک بردیشی طوغدی وینه بودوه قزینه دخی اشدی بر ارکک طوغدی ایشده بوطوغان دیشی غدافره در پس امدی بونک قرداشی باباسی اولور وعموجه سی طایسی اولور تامل ایدنلرک معلوملری اولور عربک انسابی محفوظه اولدیغی کبی جمال ونوقلرنده دخی بومغایه رعایت اولنمغله کریمات الاصل وصحیحات النسل اولوب زیاده مقبوله اولورلار دیمکدر فافهم ولا تتغفل جدا

یمشی القراد علیها ثم تزلقه
منها لبان واقراب زهالیل

یمشی کنه دیدکلری بوجک اول ناقه نک ارقه سی اوزره یورر قرادک جمعی قردان کلور غلامک جمعی غلمان کلدیکی کبی ثم تزلقه انه نصکره اول ناقه قرادی دوشورر منها اول ناقه دن لبان کوکسلر واقراب دخی یانلری زهالیل یومشق وطیخقدر محصول ابیت دکلک کنه دیدکلری بوجک اول ناقه نک اوزرنده یورمک مراد ایدکده کمال ملاستدن بیاض سینه لری ویانلری مصفا ومجلا اولمغله قرارایده میوب دوشر

غیرانة قذفت بالنحص عن عرض
مرفقها عن بنات الزور مفتولا

عبرانه بوناقه استحکام اعضاده و خلقنده بیان اشکی کبیدر و فقت
بالنخصرات اوتلمشدر عن عرض هر طرفدن دیمکدر مرفقها انک
درسکاری عن نبات الزور کوکس قرلندن مفتول درلمشدر
محصول بیت ذی غلق اول غداوزه شول بیان اشکنه بکزرکه بر
توبک ایچنه پنبه اتوب طولدرد قلری کبی حلاج قدرت کویاکه
انی اتوب بونک ایچنه طولدرمشدر دیمکدر فافهم

کان ما فات عینیها ونذجها
من خطمها ومن اللحیین برطیل

کان اول ناقه نک ایکی کوزلرینی و بوغزلنجق یرنی اورتن شیکه
من خطمها ومن اللحیین بورنندندر و چکه سندندر یعنی اول نوت
ایدن شیکه بونلردر برطیل براوزون طاشدر محصول بیت
ذی غلق اول ناقه نک کوزلرنه و بوغزلنجق یرنیه تقدم ایلین شیء
کویاکه براوزون طاشدر باشی بویک و چکه سی اوزون و لقد

ثم مثل عسیب النخل ذا خصل
فی غار زلم تخونه الاحالیل

ثم اول ناقه یورر بر قویرقله که مثل عسیب النخل خرما اغجنک جریدی
کبی در ذا خصل ویله جرید که حضیتلر صاحبی در فی غار شول ممه ده
که لم تخونه انی تذلیل ایتمشدر الاحالیل احلیلار یعنی سود
چیقجق یرلر محصول بیت ذی غلق اول ناقه نک قویروغی شول خرما
جریدنه بکزرکه اینجه او جنک ایکی قرش مقداری یرنده ایکی اوج
طوتام پیراغی اوله و بو قویرق دخی بر ممه اوزرنده درکه اول ممه یه
بر مقدار طوقنوب صاغمق ایچون صقوب صیزرمغله ضعف و نقصان
کلمامشدر یعنی طوغرمامشدر بلکه ارکک الی طوقنمش قزاوغلاندر

قنوار فی حرتیها للبصیر بها
عتق مبین وفی الخدین تسهیل

قنوار بورنندن احدیداب واردر یعنی یوکسکلک مندکزنده اتقی
دیلور حلیه شریفه ده کی کبی اقنی الانف کبی فی حرتیها انک
ایکی قولقلرنده واردر للبصیر بها اول ناقه یه نظر ایدن کمسنه ایچون
عتق مبین اشکاره کوزللک واردر وفی الخدین دخی یکاقلرنده
واردر تسهیل سهولت محصول بیت ذی بصیر غداوزه نک
یوکسک بورنلودر انک قولقلرنیه و سهولت خدنه و بیله اولی نظر
ایدین کمسنه انک عتاق و نجیباتدن اولوب کریمة الاصل
اولدیغنی بادی نظرده بیلور و ادراک ایده بیمکدر

تخذی علی یسرات وهی لاحقة
ذوابل وقعهن الارض تحلیل

تخذی یورر علی یسرات دورت ایتی اوزره وهی لاحقة حال بوکه
اول ایقلر اینجه در ذوابل دخی یابسدر وقعهن الارض اول ایقلرک
یره طوقنمسی تحلیل تحلیلدر محصول بیت ذی خرام یعنی اول غداوزه
اول اینجه و نازک و قوی ایقلریله یوریکه باشلدقده ایقلرین یره
بصیوب اوچاردی لکن ارض اوزرنده یوردیو یمین ایلین کمسنه
بار اولوب حانث اولماسون دیو کاهیجه ایقلرینی یره دخی طوقوندرر
والا اصلا یره دکرمیوب دائما اوچاردی دیمکدر

سمر العجایات یترکن الحصی زیما
لم یقهن روس الاکم تنعیل

سمر اسمرک جمعیدر احمرک جمعی اولدیغی کبی عجایات و عجایات
شول سکرلردرکه دوه نک دیزندن طرنقلرنیه ایریشور یترکن الحصی

اوفجق طاشلری ترک ایدرلر زیرا طاغلمش اولدیغی حالده
لم یقهن اول سکرلر صقلمز روس الاکم یوکسک و غلیظ وطاشلی
یرلرده تنعیش نعل صاقلمز محصول بیت ذی علق بوناقه نک
درسکلرندن و دیزلرندن سیاه تویلی دری ایله مستور اولان محکم
سکرلر طرنقره و ایقلر التنه متصل اولمغله کویا بو سکرلر دخی طرنق
اولمشلردر صلابت و استحکامی شول مرتبه ده درکه باصدیغی
طاشلری ایغی التنده پاره پاره اولوب صچرایوب هر بری
برطرفه پریشان اولور اول جلدن یوکسک دیه لرده وطاشلی
غلیظ یرلرده طاشدن صیانت ایچون سائر دوه لرک
ایقلرینه اتدکلری نعله بونک احتیاجی یوقدر دیمکدر بیت

کان اوب ذراعیها اذا عرقت
وقد تلفع بالقور العساقیل

کان حرف تشبیه در اوب وایاب رجوع معناسنه ان الینا
ایابهم قول شریفنده کی کبی کان بوناقه نک ذراعیها ایکی قوللرینک
رجوعی اذا عرقت ترلدیکی وقتده وقد تلفع دخی بورندیکی وقتده
بالقور دیه لر ایله العساقیل سرابر مسئله عساقیل قور ایله
یوخسه قور عساقیل ایله می تلفع ایدی تامل بو تبیک ودخی
مابعدنده کلن اوچ تبیک ارتباط و معنالرنده کمال صعوبت
اولمغله هر برنده اسلوب سابق اوزره محصول بیت یازلمیوب
الحق ترکیبی تحلیل اولنوب تحت اللفظ معنالری دینلدکدنصکره
دردنیک دخی مفهوملری بربرینه ربط ایدوب اندنصکره نیته
اسلوب سابق اوزره حاصل معنا تحریر اولنور بیت

یوما تظل به الحرباء مصطخدا

کان ضاحیه بالشمس مملول

یوما برکونده که تظل به الحرباء حرباء اول کونده اولور زیرا ظل
[illegible] معناسنه در ظل وجهه مسودا قول شریفنده کی کبی مصطخدا
[illegible]ش اولور کان ضاحیه کان اول حربانک کونشه کلن یری
بالشمس کونش ایله مملول پشمشدر حرباء اعجله باشنده کونش
نشو طورر کونش ایله بیله دورایدر دوه اوره کبی اولور کونش
حرارتدن دورلو دورلو رنکه کیرر اما کوکده ده یشیل اولور بیت

وقال للقوم حادیهم وقد جعلت
ورق الجنادب یرکضن الحصی قیلوا

قال للقوم دخی قومه حادیلری دیدی وقد جعلت باشلدیغی
حالده ورق الجنادب سیاه مایل یشیل چکرکه لر یرکض الحصی
قادرلری ایله اوفجق طاشلری اورمغه قیلوا قیلوله ایلک دیدیکی وقتده

شد النهار ذراعا عیطل نصف
قامت فجاوبها نکد مثاکیل

شد النهار کونشک ارتفاعی وقتنده ذراعا عیطل اوجلی اولمش نصف
اورته یاشلی عورتک ایکی قوللری کبیدر قامت اول عیطل قالقدی
فجاوبها اول عیطل ایله سویلشدیلر نکد اولادی یاشمین مثاکیل
چوق اولادی اولان عورتلر دیمکدر وعد سابق اوزره محصول بیت
دیه لر واده لر سرابه تلفع وتنقب یعنی اورتنوب بورینوب
شدت حردن دریالر کبی کورینوب صو درظن اولندیغی کونده حرباء اولو
حیوانک کونشه کلن یری محترق اولوب پشدیکی کونده وقوتک
حادیسی چکرکه لر شدت حردن قادیله طاشلری دوکلکه باشلدیلر
قیلوله ایلک دیدیکی کونده وکونشک کمال ارتفاعی وقتنده بو ناقه

ترلیوب یوریکه باشلدقده بونک قوللرینک واروب کلمسی
شول اوغلی اولمش اورته یاشلی عورت کندی امثالی برقاج عورتیله
ماتم ایدوب الن سولدکجه بو ایکی اللری ایله کوکسنی دوکدکجه
بونک ایکی قوللری نیجه واروب کلورسه بو ناقه دخی سرعتیله
یوریدکده بونک قوللرینک رجوعی اول عورتک قوللرینک رجوعی کبیدر

نواحة رخوة الضبعين ليس لها
لما نعى بكرها الناعون معقول

نواحة اول عیطل مبالغه ایله اغلیجیدر رخوة الضبعین بازولری کوشکدر
لیس لها انکچون یوقدر لما نعی چاغردقده بکرها اوغلنی الناعون
اولدی دیو چاغرنجیلر معقول عقل یوقدر حاصل محصول بیت
ذی نیاح اوله عیطل که مبالغه ایله اغلیجیدر بازولرک کوشک
واو موزی دوشکون اولدیغی حالده اوغلک اولدی دیو چاغرنجیلر
چاغردقده انک ایچون معقول یعنی عقل یوقدر مفعول درتشت
کلن مصادرک برتیسی دخی بودر معسور ومیسور کبی بیت

تفرى اللبان بكفيها ومدرعها
مشقق عن تراقيها رعابيل

تفرى اللبان اول عیطل که کوکسنی دوکر بکفیها ایکی الیله ومدرعها
مشقق انک کوملکی یرتلمشدر عن تراقیها کوکسنک کمکلریندن
رعابیل کسلمشدر محصول بیت اضطراب اوله عیطل که ایکی اللریله
اورمقدن کوکسنی کسر حال بوکه کوملکی یرتلمشدر کوکسی کمکلرینه اوره
اوره کمکلری یاره یاره اولمشدر دیمکدر فافهم جدا بیت

تسعى الوشاة جنابيها وقولهم
انك يا ابن ابي سلمى لمقتول

تسعى

تسعى الوشات غمازلر سعی ایدرلر جنابیها سعادک ایکی یانلرنده
وقولهم دیدکلری ایله بیله انک یا ابن ابی سلمی تحقیق سن یا
ابا سلمی نک اوغلی لمقتول مقتولسن دیمدلری ایله بله محصول بیت
پرحه سعادک اطرافی واکنافنده غمازلر حتی قبوسندن ترداتیه رکمه(?)
سعی ایدوب عجبا نه تقریب ایله اکلسه و نه یوزدن بهانه بولسه
ویرکن بونی فکر ایتدیلرکه حضرت محمد صلی الله علیه وسلم بونک
دمنی اهدار اتمکله جمله دوستلری تحقیق یا ابی سلمی سن مقتولسن
یا نمزه کلمه دیو اعراض ایدوب رد ایدکلرینی سعاده دویرمق کرکدر
تاکه اول دخی اعراض ایدوب اوغرامیه دیو مشاوره وسعی ایدرلر دیمکدر

وقال كل خليل كنت آمله
لا الهينك اني عنك مشغول

وقال دوستلرک جمله سی دیدی کنت آمله اوله دوستکه بن اندن
امید ده ایدم لا الهینک سنی اشغال اتمزم الهاء اشغال معناسنه در
الهكم التكاثر قول شریفنده کی کبی انی عنک مشغول تحقیق بن سندن
مشغولم محصول بیت بیوفا امید دار اولدیغم دوستلردن هر
کیمه مراجعت ایلدم ایسه سکا سوزک طوغریسی بن سکا متکفل سن المه(?)
چکمه دیو سنی اشغال واغفال اتمزم قادر ایسک واربا شکک تدارکنه(?)

فقلت خلوا سبيلي لا ابا لكم
فكل ما قدر الرحمن مفعول

فقلت بن دیدم خلوا سبیلی یولمی آچی ویرک لا ابا لکم شرک باکز
یوقدر دوم فکل ما قدر الرحمن شول شینک جمله سنی که رحمن تقدیر
ایتمشدر مفعول اول مقدر اشلنمشدر وکل شیء فعلوه فی الزبر قول
شریفنده کی کبی محصول بیت اعتقادم احبابک نصرت وشفاعتند…

كمال یاس کلدکده چونکه سزادم اوغلی دکلسز بنی قوبوکز ادی باری
حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلمك حضور شریفلرینه واره یم هر نیجه
اولەجق ایسه اولسون زیرا حضرت رحمن جل جلاله ازل آزالده لوح
قضا وقدرده هرنه تقدیر ایلدیسه اولاجق اولدر دیمکدر لاغیر بیت

کل ابن انثی وان طالت سلامته
یوما علی آلة حدباء محمول

کل ابن انثی هر عورتك اوغلی که وان طالت سلامته سلامتی طویل
اولورسه ده یوما کونلرده برکون علی آلة حدباء بر تابوتك الت
اوزرنده محمول کوتوردیلر محصول بیت مستقر والشمس تجری لمستقر
لها ذلك تقدیر العزیز العلیم ودخی کل نفس ذائقة الموت
قول شریفنده کی کبی هر عورتدن طوغان اکر غنی اگر فقیر اکر شاه
اکر درویش هرنه قدر صحت بدن وسلامت مزاج ایله عمر
طویل سوررسه ده کونلرده برکون تخت پوشته یه یو کلدیلوب
مخلده تسلیم اولنمق مقرردر دیمکدر فافهم ولاتغفل بیت

انبئت ان رسول الله اوعدنی
والعفو عند رسول الله مأمول

انبئت بن خبر ویرلدمکه ان رسول الله اوعدنی تحقیق الله رسولی
بکا قتل ایله وعید ایتمش والعفو عند رسول الله الله رسولی
عفو مأمولدر محصول بیت خوش بجا الله تعالی حضرتلرینك رسولی
اکرچه قتلمه فرمان ایلمشدر لکن کمال اخلاق کریمه لرندن امید که
کناهمی عفو بیوروب بنی اصحاب صفا واخوان وفا زمره سنه
الحاق ایده احسان بیوره لر دیمکدر فافهم ولاتغفل بیت

مهلا هداك الذی اعطاك نافلة

القران

القران فیها مواعیظ وتفضیل

مهلا یا محمد مهل ویر هداك سکا هدایت ایلدی الذی اول الله که اعطاك
سکا اعطا ایلدی ویردی نافلة القران قران زیاده سنی زیرا نافله
زیاده در فرائضك اوزرینه زیاده اولدوغیچون نافله یه نافله دیدیلر
فتهجد به نافلة لك نظم لطیفنده کی کبی واوغل اوغلنه دخی نافله
دو وهبنا لاسحق ویعقوب نافلة قول شریفنده کی زیرا حضرت ابراهیمك
اوغلی اسحقدر وحضرت اسحاقك اوغلی حضرت یعقوبدر پس
حضرت یعقوب نافله اولور فیها اول قرانده واردر مواعیظ موعظه لر
وتفضیل دخی تفصیلر محصول بیت اهتمام یا رسول الله بکا مهل
ویر الله تعالی حضرتلری سکا هدایت ایدوب شول قران
عظیم الشانی ویردیکه ایچنده نیجه وعظلر ونصیحتلر ونیجه تفصیلر
واردر ایمدی بنم خصوصمده عجله ایتمیوب ملاحظه بیوره سز که
بلکه صوچمز عفوه اشارت بوله سز دیمکدر فافهم بیت

لا تاخذنی باقوال الوشاة ولم
اذنب وان کثرت فی الاقاویل

لا تاخذنی بنی مواخذه ایلمه باقوال الوشاة غمازلر سوزیله ولم اذنب
حال بوکه بن کناه ایتمدم وان کثرت چوق اولدیسه ده فی بنم حقمده
الاقاویل سوزلر محصول بیت اهتمام بنم حقمده دوشمنلر هرنه قدر
قیل وقال ایلدیلر ایسه ده انلرك سوزلری ایله بکا عتاب ایتمیوب عفو بیوره سز

لقد اقوم مقاما لو یقوم به
اری واسمع ما لو یسمع الفیل لظل

لقد اقوم لام توطئه قسمیدر والله بریرده طوردمکه لو یقوم به اکر اول
یرده طوریدی اری واسمع کورر واشیدر اولدیغم حالده الفیل

واصل الکلام لو یسمع الفیل [illegible]
[illegible]

فيل طورەسی محصولِ بیت هیبت ومهابتلری مجیدلری کرامتدن کورديکمی وکلمات حکمتدن اشتدکمی اگر فیل کورەیدی واشیدەیدی طاقت ولیاقت کتورمیەیدی دیمکدر فافهم ولا تغفل بیت

ظلّ يرعد الّا ان يكون له
من الرسول باذن الله تنويل

ظلّ یرعد اول فیل دتریوب دورەیدی الّا ان یکون له الا مکر اکیون اوله من الرسول رسول حضرتلرندن باذن الله تعالی الله تعالی حضرتلرینک اذنیله تنویل عطا اوله بو ایکی بیت بر برینه مرتبط اولمغین حاصل محصولِ بیت یازلمشدر فافهم بیت

حتّى وضعت يميني لا انازعه
في كفّ ذي نقمات قيله القيل

حتی وضعت یمینی صاغ الیمی قودم لا انازعه اول ال چکمک ایله فی کف ذی نقمات شول نقمتلر صاحبنک ایاسنده که قیله القیل انک سوزی سوزدر محصولِ بیت یعنی مجلس شریفلرینه داخل اولوب مبارک جمالرین مشاهده ایدکچ کوردیکم کرامت ومهابتدن واشتدیکم کلمات حکمتدن حق پیغمبر اولدوغی کنش کبی ظاهر اولدقده شرف اسلام ایله مشرف اولوب بیعت ایلدکده صاغ الیمی مبارک الینک ایچینه قودم بو ال شول کمسنەنک الیدر که وعد وعید صاحبیدر وسوزی سوزدر صادق الوعد الامین در بیت

لذاك اهيب عندي اذ اكلّمه
وقيل انّك منسوب ومسؤول

لذاك واقعه اول رسول اهیب هیبتلورکدر عندی بنم یانمده اذ اکلمه سویلدیکم حالده وقیل وخی دینلدیکی حالده انک تحقیق سن منسوب

منسوبسن

منسوبسن ومسئول دخی مسئولسن محصولِ بیت یعنی کاسن رسول اللهنک حضورلرینه واردقده نسبکدن وذنبکدن سکا سئوال وتفتیش ایدر دینلمش ایدی حضورشریفلرینه واردقده اکجه برخوف ودهشت کله

من خادر من ليوث الاسد مسكنه
من بطن عثّر غيل دونه غيل

من خادر ایشندە یتان ارسلاندن من لیوث الاسد ارسلانلر لیوثلندن یعنی شدید البطش وقوی الاخذ اولانلرندر مسکنه من عثر ومسکن بطن عثرده اولانلردندر ارسلانی چوق بر یوشعکه اسمیدر غیل بعدە غیل غیلدن صکره غیلدر یعنی بیشەدن مخصوص هولناک مشیتاندیچندە ساکن ذیادە یاوز ریجی ارگک قپلان ارسلاندن پیغمبر حضرتلری بکا دخی مهیب کورنور دیمکدر بیت

يغدو فيلحم ضرغامين عيشهما
لحم من القوم معفور خراذيل

یغدو اول ارسلانکه صباح چقرکیدر فیلحم الحام ایچون یعنی ات پارمک ایچون ضرغامین ایکی یورسنه عیشهما اول یوریرک ییجکی لحم اتدر من القوم قومدن یعنی ادم اتندن اولیه ادم اتی که معفور طپراغه سرلمشدر خراذیل پارە پارەدر محصولِ بیت شاهباز اول ارسلان بر ارسلاندرکه انک وشهبازە یاوروارینک غذاسی تمام ادم اتیدر سائر اتی یمزلر ادم اتلری ایچنده دخی اولان بر اتی یمیوب بلکه شول ادمک اتنی یرلرکه بارانک صدمەسندن طپراغه یقیلوب سورلمش وکروزنچه سندن تقمک تقمک اولوب هر پارچەسی خوداوانه سی کبی اولمش اوله بیت

اذا يساور قرنا لا يحلّ له

ان تترك القرن الا وهو مغلول

اذا ايا ور بو اسد مشاوره ايدكده قرناشى عقده كندويه مقاومت
ايدرم ديو زعم ايديسز لا يحل له اول اسد حلال اولمز ان تترك
القرن اول شجاعت دعواسنده اولان شخصى ترك ايلمك الا
وهو اول قرن مغلوك مكسور ومنهزم اولدغى حالده ترك حلال
محصول بيت پهلوان بو اسد شجاعتده كندى مثلى براسد
الخ ايله مشاوره ومواثبه ايله يعنى صچرايوب اتمه نغول ايكى
پهلوانلر كبى بحث وغنا ديله خصمانه ميدانه چقوب مصارعه
ايدكده باشلر ياريلوب قوللر قيريلوب احد طرفين يا غالب
يا مغلوب اولمينجه براغوب كتمك اولمديغى كبى بو اسدك دخى
خصمى مكسور ومنهزم اولمدقجه براغوب كتمك بوكه حلال اولماز

منه تضل سباع الجو ضامرة
ولا تمشى بواديه الاراجيل

منه يه اول اسددن تضل اولور سباع الجو اول اطرافك
يرتيجيدى ضامرة ارق اولور ولا تمشى بواديه اول اسدك
درسندن يوريمز الاراجيل يايالر محصول بيت هولناك اوله
اسدكه قورقوسندن اول اطرافك يرتجى جانورلرى ضعيف
ونحيف اولمشلردر واتك وادسنه يايه لر واره مزقنده حالا كى

ولا يزال بواديه اخو ثقة
مطرح البز والدرسان مأكول

ولا يزال بواديه اول اسدك وادسنده زائل اولمز اخو ثقة وثوق
قرداشى مطرح البز اولدغى كه اتك اسبابى والدرسان دخى سلاحى
مطرحدر يعنى اتمشدر مأكول اتى يئلمشدر محصول بيت هولناك

اول برار اسلاندركه هركيم شجاعت دعواسيله اتك دره سنه
واربه البته اتى يئلمش اسبابرى واسلحلرى دوكلمه قالمش بولنمق
مقرردر نهان بو عيلر دره سنه پوره سنه اوغرمسونلر اوغرارسه
نيه اوعوا دقدرين كوررلر امدى صفات مذكوره ايله متصف اولان
اسلاندن پيغمبر حضرتلرى هم ايمده دخى اميدلر ديكله بيت

ان الرسول لسيف يستضاء به
مهند من سيوف الله مسلول

ان الرسول تحقيقا رسول الله برقلجدركه يستضاء به اتك ايله
ضيا لنور مهند اول قليج هنديدر من سيوف الله الله تعالينك
قلجلرندندر مسلول قيندن چقمشدر روايت اولنوركه حضرت كعب
رضى الله عنه من سيوف الهند اوقودقلرنده حضرت پيغمبر صلى الله
عليه وسلم من سيوف الله ديى ديوب برده شريفه لرين احسانيله
تشريف بيورمشلر محصول بيت پرضيا حضرت محمد صلى الله عليه
وسلم الله تعالى حضرتلرينك قلجلرندن برقلجدركه دنيا انكله
فتح اولنوب عرشه اصلماغه ظلمات كفر مرتفعه اولوب شعشعهٔ
نور ايمان ايله قيامته دك خلق عالم مستضى ومستنيرلردر ديكلدر

فى عصبة من قريش قال قائلهم
ببطن مكة لما اسلموا زولوا

فى عصبة قريشدن برجماعت ايچنده كه عشردن قرقه وارنجه عصبه
ديرلر فان اكله الذئب ونحن عصبة قول شريفنده كى كبى قال
قائلهم انلرك قائلى ديدى مراد حضرت عمردر ديشلر ببطن مكة
كعبه مكرمه نك ايچنده كه عمر لما اسلموا اسلامه كلدكلرنده زولوا
مدينه منورهيه هجرت ايدك ديدى محصول بيت ارتحال قريش جماعتك

قائمی اندره دیدی چونکه شرف اسلامله مشرف اولدیکز دنیا
وعقبا دولتن بولدیکز افندیک وافندیمز مدینه منوره یه مأمور اولوب
هجرت بیوردیره سنزنه کوتکره طورر سز طورک همان کیده لم دیدی

زالوا فما زال انكاس ولا كشف
عند اللقاء ولا ميل معازيل

زالوا هجرت ایدیلر فما زال ایمدی انکاس ضعیف ولنلر ولا
کشف دخی قلقانی اولمیلر عند اللقاء جنک قننده ولا میل
دخی تیلیجی اولمیلر یاخود اولمیله اکر اوزرنده اوتورمق بمیلر معازیل
سلاحی اولمیلر سماکک برینه سماک اعزل دیدیلر کان سلاح
ورمحی یوقدره برینه دخی سماک رامح دیدیلر کان الندہ رمحی
واردره بونلر منازل قمردن ایکی نورلو یلدزکه ادیدره محصول بیت
پرسلاح مکه مکرمه دن هجرت ایدنلره صفات نقصان ایله متصفون
اولیوب بلکه جمیعیسی شجعان واقویا ودلاوران میدان وغا اولوب
مسلح ومکمل بهادران ایدیلر دیمکدره فافهم ولاتغفل بیت

شم العرانين ابطال لبوسهم
من نسج داود في الهيجا سرابيل

شم العرانين بورنلری یوکسکدر ابطال پهلوانلردر اندن ثارین
المغه کسنه قادر اولمایوب قانلر یاندنده بطال اولمغله ابطال
دنیلمشدر ودخی بونلر صادقلر وطوغریلر اولوب حیله وخدعه یی
بونلرک یاندنده باطل اولمغله ابطال دنیلمشدر لبوسهم بونلرک
کیدکلری من نسج داود حضرت داودک طوقمشلرندندر في
الهيجاء جنکلرده سرابیل کوملکلردر محصول بیت امتیاز بونلری برطائفه
جلیله درکه بورونلری سوری ویوکسک وبیوکدرکه یارلق وارلک

نشانیدر

نشانه سیدر بونلرک یانلرنده قانلر وحیله لر باطلدر واثنا جنکلرده
کیدکلری داودی اکوملکلردر دیمکدر فافهم ولاتغفل بیت

بيض سوابغ قد شكت لها حلق
كأنها حلق القفعاء مجدول

بیض اول زرهلر بیاضدر سوابغ سابغه نک جمعیدر تام وواسع
دیمکدر قد شكت لها حلق حلقه لری بربرینه کرمشدر كأنها
حلق القفعاء کان اول حلقه لر قفعا حلقه لری کبیدر قفعا یرده تبر
ویایلور براوتلقدر زره حلقه لری کبی صیق ومحکم کوزل حلقه لری
اولور مجدول صنیعه سی محکمدر محصول بیت پرعبر اول کیدکلری
زره لری بیاضدر تام وواسع وطویلدر حلقه لر بربرینه کرمشدر شول
قدرتدن یرپوزنده تبن قفعاکه حلقه لری بربرینه کچمشدر صنیعه سی محکمدر

لا يفرحون إذا نالت رماحهم
قوما وليسوا مجازيعا إذا نيلوا

لا يفرحون سونمزلر إذا نالت رماحهم تولرک سکولری دفرراقلری
واردقده قوما برقومه لیسوا مجازیعا دخی بونلر فزع وجزع ایدردکلردر
إذا نيلوا کندولر اورلدقده محصول بیت پهلوان بونلر برطائفه علیه درکه
کندولر غالب وجارح وقاتل اولدقده سونمزلر زیرا عادتلری در ومغلوب
مجروح اولدقده یرنیوب فزع وجزع اتیمزلر زیرا دین یولنده ثابت
قدم اولوب حق رضاسیچون صبور اولدقلری اجلدن دیمکدر بیت

يمشون مشي الجمال الزهر يعصمهم
ضرب إذا عرد السود التنابيل

یمشون بونلر یورر مشي الجمال الزهر شول بیاض دوه یوریدیکی کبی
یعصمهم بونلری منع ایدر الله تعالی حضرتنک ساوی ال جبل

يعصمنى من الما، قول شريفنده كى كبى ضرب اورمق اذا غدو القنابيل
بوطورر وضعيف اولنلر قاچه قده ياخود ابيات واشعار اوقودقلرنده
محصول بيت مفتخر بونلر بياض وبيوكسك دوه لركبى سردقه
وبالا بلند هر برى بر طاغ پارسى كبى هيچ ودلاورلردر الچق بويلى
وضعيف يوللولردر دروسندر قاچه قدرى وقتده ياخود شجاعته
متعلق قصايد واشعار اوقودقلرنده ضرب بونلرى منع ايدرد
يعنى دشمن عسكرندن اولدوغنه باقيوب الحقدر قفير دييو شفقت
ومرحمت ايدوب اورمزلردى وقاچه قدرى تقديرجه اردنجه توتمزلر

لا يوقع الطعن الا فى نحورهم
وما لهم عن حياض الموت تهليل

لا يوقع الطعن اورمق واقع اولماز الا فى نحورهم الا بونلرك كوكسلرنده
واقع اولور وما لهم انلر ايچون يوقدر عن حياض الموت اولم حوضندن
تهليل تأخر يعنى كرو چكلمك يوقدر محصول بيت منتها كمال شجاعتلرندن
بونلرك يارلرى لابد كوكسلرنده بولنور ضيرتلرنده بولنماز زيرا ادبار
اتمزلر بلكه دائما غنيه اقبال ايدرلر واولم حوضندن بونلرك كيرو
چكلمه سى يوقدر زيرا بونلر حق يولنده شهدى الله غزا ايدوب الله تعالى
حضرتلرنك رضاء شريفن طلب
ايدرلر ديمكدر

در بحر بسيط مستفعلن فاعلن مستفعلن فعلن
بانت سعاد فقلبى اليوم متبول
مستفعلن زحاف
فعلن زحاف

تقطيع شرح

فلا يغرنك مستفعلن ما منيت
وما مستفعلن
وعدت فعلن ان الاما
مستفعلن فى وال فاعلن
احلام تضليل مستفعلن
فعلن

بسم الله الرحمن الرحيم

بعد توحید خالق الافلاك ٭ مدح اولندی مخاطب
لولاك ٭ دخی اولاد و آل وصحب کرام ٭ رضی الله عنهم
العلام ٭ بعد ذا بو نظم غرانك ناظمی ٭ و بو شرح
دلکشانك راقمی ٭ حرم همایون شهریار ربع مسکونده
خاص اوطه خدمتیله مشرف اولان کثیر النقصان ٭
معترف العصیان ٭ المستند الی مغفرة الله الملك
المنان ٭ الفقیر عبد الرحمن الشهیر بعبدی
بین الاخوان ٭ غفر الله باتم الغفران ٭ واحسن له
ولوالدیه باحسن الاحسان ٭ بو منوال اوزره بسط
مقال ایدرکه ٭ حالیا ولی نعمت عالمیان اولان
قطب دوران ٭ ظل یزدان کزیدهٔ آل عثمان ٭
پادشاه عالیشان ٭ شهنشاه شه نشان ٭ السلطان
ابن السلطان ابن السلطان ٭ السلطان غازی ٭
محمد خان بن السلطان ابراهیم خان ٭ مد الله تعالی
عمره بالامن والامان ٭ وجعل سلطنته ٭ ثابتا

بالعدل والاحسان ٭ وادام نصرته علی اعدائه الی
غایة الازمان ٭ حضرتلرینك محرمان حرم وندیمان
محترملرندن ٭ معتمد الملوك ٭ صاحب السلوك ٭
اخلص الولا ٭ اکرم الاسخیا ٭ مصاحب صالح اغا ٭
وفقه الله تعالی وایانا ٭ الی طریق الهدی ٭
که وجود فایض الجودلرندن ٭ نمایان اولان علم
وعرفان حسبیله ٭ نهاد پاك اعتقادلری ٭ راغب
ارباب استعداد اولوب ٭ وطبع نقاد صادق
الودادلری ٭ وضع آثار جمیله یه اعتیاد بولوب ٭
توجه درون وقادلری ٭ بو فقیر ناشاده سرمایهٔ
فیض خداداد اولمغین ٭ کعب بن زهیرك بو قصیدهٔ
لامیه سنی ٭ ترکی لسان اوزره شرح وبیان ٭
ومندرج اولان فوائد خفیه سنی ٭ هر کسه کشف
وعیان ایتمزه باعث وبادی اولدقلری ٭ مأمولدرکه
مقبول حضرت هادی اولوب ٭ همیشه اجر عظیمه
نائل اوله لر بیان احوال کعب بن زهیر رضی الله عنه
معلوم اوله که ٭ کعب وبجیر زهیر بن ابی سلمی نام
کمسنه نك اوغوللری اولوب ٭ ایکیسی دخی فحول
شعرادن ایدیلر ٭ بر کون بونلر قیون کودرکن ٭
بجیر قرنداشی کعبه دیرکه ٭ ای قرنداشم کعب
سن قیون یاننده دور ٭ بن وارهیم حالیا دعوای

منقبت صاحب قصیده

نبوت ایلین محمد علیه السلام ٭ نه اصل کشیدر
کوره یم ٭ وکلام معجز نظانه قولاق اوره یم ٭ وسکا
دخی خبر کتوره یم دیوب ٭ وبرادری کعبدن
آیریلوب ٭ درکاه رسول علیه السلامه کلدی ٭
وهمان که مجلس شریفلرینه دخول ایتمکه رخصت
بولدی ٭ حضرت اکا اسلامی عرض ایلدی ٭ بجیر دخی
قبول ایدوب فی الحال شرف اسلامله مشرف اولدی ٭
مکر زمان جاهلیتده بونلرك باباسی ٭ زهیر بن
ابی سلمی برکیجه دوشنده کورر که ٭ آسماندن براب
اوزانمش وکندی اکا یاپشمغه ایلن اوزادر ٭ اما
یاپشه مز ٭ اویاندقده بو واقعه یی تأویل ایدوب ٭
آخر زمانده بر پیغمبر مبعوث اولور ٭ لکن بن اکا
ایریشه مم دیو تعبیر ایلر ٭ واوغوللری کعب
وبجیره بو احوالدن خبر ویروب ٭ اکر سیز اول
رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینه ٭
ایرشر سکز مسلمان اوله سز دیو وصیت ایلر ٭
وقتا که بجیرك اسلامه کلدکی قرنداشی کعبك
معلومی اولدی ٭ همان کعب غضبه کلوب بجیره
اعتراض یوزندن ٭ برقاج بیت یازوب ٭ واول
ابیاتك ایچنده حاشا ثم حاشا حضرت علیه السلامه
اطاله لسان ایدوب قرنداشی بجیره ایصال ایلدی ٭

وقتا که رسول انام علیه الصلوة والسلام ٭ برطریقله
اول ابیاتی ایشتدیلر ٭ کعبك قانی هدر قیلوب ٭
بیوردیلر که ٭ من لقی منکم کعب بن زهیر فلیقتله
اوله ٭ انی قتل ایلسون دیدی ٭ وبجیر دخی
قرنداشی کعبه اول ابیاتك جوابنده ٭ اعتراض
یوزندن برقاج بیت یازوب ٭ بعده بو احوالی
بیان ایدوب دیدیکه ٭ ای قرنداشم کعب
حضرت علیه السلام سنك قانکی هدر قیلدی ٭
اکر قتلدن قورتلمق استرسك ٭ همان شتاب
ایدوب اول حضرته کل ٭ زیرا که اول وجود واجب
التعظیم ٭ برکریم وحلیم صاحب مرحمتدر ٭ تائب
اولوب جناب شریفنه کلنلری قبول ایلر ٭ وکچن
کناهلرنی یوزلرینه اورمز ٭ ایمدی سکا حیات
لازم ایسه ٭ همان آنك درکاه علیه سنه التجا ایله ٭
دیو خبر کوندردی ٭ وقتا که بو خبر کعبه وصول
بولدی ٭ همان دنیا کندویه دار اولدی ٭ وغایتده
قتلدن قورقدی ٭ پس اول دم مدح رسول الله ده
صلی الله تعالی علیه وسلم ٭ بو قصیدهٔ لامیه یی
ایجاد ایدوب ٭ آستانهٔ سعادتلرینه توجه وعزیمت
ایلدی ٭ وکلوب بر آشناسنه نزول ایتدی
وآنکله بیله مسجد شریفه کلوب ٭ اول کنشی بوکا

حضرت علیه السلامی اشارت ایلدی • وآکا تعظیم
ایله و اندن امان دله دیدی • کعب دخی حضرتی
کورنجه بیلدی • وکوردیکه مجلس شریفلری
اصحاب رضی الله عنهم دن • ایکی حلقه اولوب •
اول حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم • کاه انلره
وکاه بونلره اقبال والتفات ایدوب • محادثه
ومکالمه بیوررلردی • پس کعب واروب ایاغ
اوزره دوردی • حتی حضور شریفلرینه یقین
کلوب ناوکنده اوتوردی • والنی حضرتك مبارك
النه قویوب دیدیکه • یا رسول الله تحقیق کعب
بن زهیر تائب ومسلم اولدوغی حالده سندن
امان دله مکیچون کلدی • اکر بن آنی حضور شریفکه
کتورسم اندن توبه واسلامنی قبول ایدرمیسن دیدکده •
حضرت علیه السلام نعم دیدی • کعب دخی نیاز
ایدوب • یا رسول الله ایشته اول کعب بن زهیر
بنم دیوب اعتذاره باشلدقده • حضرت علیه السلام
ابوبکر صدیقه توجه ایدوب • اوقوبونك شعرنی
دیدی • ابوبکر رضی الله تعالی عنه دخی بونی اوقودی •
سَقَاكَ بِهَا الْمَأْمُونُ كَأْسًا رَوِيَّةً • مکر کعب بو
مصراعی قرنداشی بجیره کوندردکی ابیاتك ایچنده
ایراد ایتمشیدی • ومأموندن مراد حضرت علیه السلامدر •

لکن کعب بو محلده انکار ایدوب بویله دیمدم
یا رسول الله دیوب وکلامنی توجیه ایلیوب •
سَقَاكَ أَبُو بَكْرٍ بِكَأْسٍ رَوِيَّةً • دیدم دیدی • پس
حضرت دخی عفو بیوروب • مأمون والله دیدی •
اول دم انصاردن برکمسه ایاغ اوزرینه صچره یوب •
قوبنی یا رسول الله شو عدوّ اللهك بوینن اوره یم
دیدکده • حضرت علیه السلام منع ایدوب کعب بزه
تائب اولدوغی حالده کلدی دیو بیوردیلر • امّا
مهاجرین بو بابده سکوت ایلدیلر • اول سببدن کعب
قصیده اواخرنده انصاره کنایه طریقیله اعتراض
ایلمشدر • حتی اول اعتراضدن انصار زیاده غضبه
کلدیلر • لکن صکره حضرت علیه السلام کعبه
خطاب ایدوب نیچون انصاری خیر ایله ذکر ایلمدك
زیرا انلر انك اهلیدر دیدکده • کعب دخی انصارك
مدحنده باشقه برقج ابیات سویلمشدر • ودخی روایت
اولنورکه قچن حضرت علیه السلام کعبدن بو قصیده یی
استماع بیوردیلر • اولقدر حظ ایلدیلرکه • حتی
مبارك ارقه لرندن خرقه شریفه سن چقروب •
اول حین ده کعبه احسان ایتدیلر • اول سببدن
بوکا قصیده بُرده دیدیلر • نته کم بلغای عربدن
بعضیلر دیمشلر بیت كَفَى كَعْبٌ لِأَهْلِ النَّظْمِ فَخْرًا •

كساه المصطفى بالبردة جهرا ۰ واول خرقهٔ شریفه
روایات صحیحه اوزره ۰ حالا سعادتلو وشوکتلو
پادشاهمزك خاص اوطه سنده تخت شریف اوزرنده
التون ظرف ایچنده موضوعه در ۰ هر رمضان
شریفده اذن همایونله آچلوب ۰ اولا سعادتلو
پادشاه عالیشان حضرتلری ۰ وسائر مقربان
وخاص اوطه خدمتیله مشرف اولان بنده کان
کمال تعظیم وتبجیلله اول خرقهٔ شریفه یی تقبیل
ایدوب دعا ایدرلر ۰ الحمد لله ثم الحمد لله بو فقیره دخی
میسر اولمشدر ۰ ودخی بعض علمای محققین دن
مرویدر که ۰ بو قصیده یه مداومت ایدنلر بلطف الله تعالی
جمیع بلیات وآفاتدن نجات بولوب مراتب علیایه
نائل اولمق محققدر ۰ نته کم کعب بن زهیر بونك
سببیله قلیجدن خلاص بولوب کبار صحابه دن
اولدی ۰ وبو دخی معلوم اوله که کعب بن زهیرك
حضرت رسول علیه الصلوة والسلامله نیجه معامله سی که
اجمالا ذکر اولنمشدر ۰ ابن هشام شرحنده ومواهب
لدنیه ده تفصیل اولندوغی اوزره در ۰ اما خطیب
تبریزی ودخی بعض شراح یازمشلر که ۰ کعب بن
زهیر درگاه رسول علیه السلامه عزیمت ایلدکی
زمان همان طوغری باب مسجده کلوب دوه سن

چوکردوب ایچری کیردی ۰ وحضرت علیه السلامك
وجه مشروح اوزره کوروب ۰ صفات آفتاب
شعاعنی سابقا استماع ایلدکی حسبیله بیلدی ۰
وحضور همایونلرینه یقین کلدکده ۰ اشهد
ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا رسول الله ۰
الامان یا رسول الله دیدی ۰ پس حضرت علیه السلام
دخی توجه ایدوب سن کیمسن دیو سؤال بیوردقده ۰
کعب بن زهیرم یا رسول الله دیو جواب ایلدی ۰
وباقی احوالی یوقاروده بیان اولندوغی اوزره اتفاقیدر
والله المستعان ۰ وعلیه التکلان ۰ رباعی

ای باری خدا فیض وهدایت سندن ۰ دنیاده
وعقباده سلامت سندن ۰ چون بنده که بو شرحی
میسر قیلدك ۰ توفیق ومدد عون وعنایت سندن ۰

صاحب قصیده حضرت کعب بن زهیر رضی الله تعالی عنه
تغزل طریقیله بیورر که ۰

بانت سعاد فقلبي اليوم متبول ۰ متيم اثرها لم يفد مكبول
سعاد سین مهمله نك ضمیله قبائل عربده ۰ بر محبوبهٔ
مشهوره نك اسمیدر ۰ اما بو محلده صاحب قصیده نك
کندی محبوبه سندن عبارتدر ۰ بو دخی یا حقیقتدر
یا ادعادر ۰ ولکن ابن هشام شرحنده وهو الصواب
دیمش ۰ ودخی سعاد لفظی غیر منصرف اولمغین ۰

جر وتنوین قبول ایتمز ۰ وقلبی ده فا بمعنی سبب
وقلب بونده کوکل معناسنه در ۰ ومتبول تاء فوقیه نك
تقدیمیله ۰ وبای موحده نك تاخیریله اعتبار اولنورسه
بو محلده خسته وضعیف معناسنه اولور ۰ اما امر
بالعکس اولورسه منقطع معناسنه اولور ۰ ولکل
وجهة ۰ ومتیم تای فوقیه نك فتحیله ویای تحتیه
مفتوحه نك تشدیدیله ۰ شول کیمسه یه اطلاق
اولنور که ۰ عشق آنی عبد وذلیل ایتمش اوله ۰ واثر
الفك کسریله وثای مثلثه نك سکونیله ایز معناسنه در
ولم یفد یانك ضمیله وفانك سکونیله ودال مهمله نك
فتحیله صیغهٔ مجهوله در ۰ ومکبول مقید معناسنه
اسم مفعولدر ۰ محصول بیت سعاد نام محبوبه بندن
مفارقت ایلدی ۰ اول سببدن یعنی سعادك الم فراقندن
بنم کوکلم خسته وضعیف اولوب ۰ یاخود جمیع
لذایذدن منقطع اولوب اول محبوبه نك اردنجه شول
قید اولنمش اسیر عشق ومجددر که ۰ خلاص
اولماسی ایچون فدا ویرلمشدر ۰
وَمَا سُعَادُ غَدَاةَ الْبَيْنِ إِذْ رَحَلُوا ۰ إِلَّا أَغَنُّ غَضِيضُ الطَّرْفِ مَكْحُولُ ۰
ما بونده نافیه در ۰ وابن هشام تحقیق اوزره ۰ سعاد
لفظی کسعاد تقدیرنده بولنوب ۰ بو بیتده عکس
تشبیه ایراد اولنمشدر ۰ مثلا شعرا بر محبوبك

مدحنده مبالغه قصد اتسه لر ۰ آنك حسنی آفتابه
بکزر دیجك محلده ۰ آفتاب انك حسننه بکزر دیرلر ۰
وغداة غین معجمه نك فتحیله بو محلده وقت وزماندن
عبارتدر ۰ وبین بانك فتحیله فراق معناسنه در ۰
ورحلوا ده ضمیر سعاده راجعدر ۰ تعظیم قصد
اولنمق اوزره یاخود قومی اعتباریله ۰ اما بعض
نسخ ده رحلت واقع اولمشدر ۰ واغن الف وغین
معجمه نك فتحه لریله ونونك تشدیدیله غنك مفردیدر
وغنه غین معجمه نك ضمیله خیشومدن چقن صوت
لذیذدر ۰ واغن بو مقامده بر محذوف ظبیك
صفتیدر ۰ وغضیض الطرف ۰ اصطلاحلرنده بیمار
چشم معناسنه در که ۰ التفات ایتمه مکدن عبارتدر ۰
ومکحول بونده سیاه چشم معناسنه در ۰ محصول بیت
سعاد نام محبوبه بندن آیریلوب ۰ فراق وفتنه
قومیله کتدکلری زمان آنك کبی دکل ایدی ۰ یعنی
اکا برشی بکزه مزایدی ۰ الا شول زیاده صوتی لذیذ
وکیمسه یه التفات ایتمیجی وسیاه کوزلو اولان
غزال اکا بکزر ایدی ۰
هَيْفَاءُ مُقْبِلَةً عَجْزَاءُ مُدْبِرَةً ۰ لَا يُشْتَكَى قِصَرٌ مِنْهَا وَلَا طُولُ ۰
بو بیت بعض نسخه لرده ثابت دکلدر ۰ لکن یانمزده بولنان
شرحلردن علی بن قاری شرحنده بیان اولنمشدر ۰

بز دخی تحریر ایلدك • هیفا هانك فتحیله اینجه بللی
معناسنه در • وعجزا عین مهمله نك فتحیله حمرا وزنی
اوزره سموز اوجه لو معناسنه در • ولا یستنکی
یانك ضمیله • ونا وکافك فتحه لریله صیغهٔ مجهولدر •
وقصر قافك کسریله وصادك فتحیله • قصه لق
معناسنه در • محصول بیت اول سعاد اقبال ایدیجی
اولدیغی حالده اینجه بللیدر • وادبار ایدیجی اولدیغی حالده
سموز اوجه لودر • واندن قصه لق واوزونلق
اشکا اولنماز • یعنی اول محبوبهٔ زیبا تمام تناسب
اعضا واعتدال قامت وبالا اوزره اولوب • حسن
وجمالده عیب وقصوری یوقدر دیمك اولور •
تجلو عوارض ذی ظلم اذا ابتسمت • کانه منهل بالراح معلول •
بو بیتك بیاننده بعض شارحلر اقوال کثیره یازدیلر •
اما بو محلده لایق اولان وجه مختار طریق اختصار
اوزره تحقیق اولنمقدر • تجلو تانك فتحیله تکشف
معناسنه در ومضاف الیه محذوفدر تقدیر کلام
عوارض ثغر دیمکدر • وثغر تای مثلثه نك فتحیله
وغین معجمه نك سکونیله بونده اوك دیشلر معناسنه در •
وعوارضك ثغره اضافتی • عامك خاصه اضافتی
قبیلندندر • وذی لفظی اول ثغرك صفتیدر •
وظلم ظای معجمه نك فتحیله ولامك سکونیله • دیشلرك

آب وتابندن

آب وتابندن عبارتدر • وجائزدر که دیشلرك زیاده
رقت وغایتده بیاضلغی مراد اولنه • نتکم بعضیلر دخی
بویله دیمشلردر • ولکل وجهة • ومنهل ومعلول •
میملرك ضم وفتحیله اسم مفعوللردر ومصدرلری
نهل وعللدر • ونهل نون وهانك فتحه لریله شرب اول
معناسنه در • محصول بیت اول سعاد تبسم
ایتدکی زمانده • آبدار وبریق وزیاده بیاض ورقیق
اولان دیشلرنی کشف ایدردی کویاکه اول مذکور
دیشلر تکرار تکرار شرابله اسقا اولنمشدر •
تنجلی القذی عنه ونفرطه • من صوب ساریة بیض یعالیل •
شجت بذی شبم من ماء محنیة • صاف بابطح اضحی وهو مشمول •
شجت شین معجمه نك ضمیله وجیمك تشدیدیله صیغهٔ
مجهول وغائبه در • وقایم مقام فاعلی بیت سابقده
ذکر اولنان راح لفظنه راجعدر • زیرا راح تأنیث
معنوی در • وذی صاحب معناسنه اولوب • بو محلده
بر محذوف مانك صفتیدر • تقدیر کلام بماء ذی شبم
دیمکدر • وشبم شین معجمه وبای موحده نك فتحه لریله
برد شدید معناسنه در • ومحنیه میمك فتحیله وحای
مهمله نك سکونیله ونونك کسریله ویای تحتیه نك فتحیله
دره نك قیسق ودولاشق یریدرکه • اکثر انده صو
دورلمش اولغاندز • وابطح الفك فتحیله • وبای
موحده نك سکونیله • وطا وحاء مهمله لرك فتحه لریله

خرده طشلوبیوك دره معناسنه در • محصول بیت
سعادك بیاض دیشلرین اسقا ایدن اول شراب ناب
زیاده بارد لذیذ صویله قارشمشدر • اویله صو که
دره نك دولاشق یرنده اولان صودن اولدیغی حالده
غایتده دورلمش اولوب • خرده طشلو بیوك دره ده
قوشلقلمشدر • وحال بوکه اول صو مشمولدر
یعنی اکا بادشمال اصابت ایتمشدر • مراد اول صونك کمال مرتبه
بارد صافی ولذیذ اولمق اوزره وصفیدر •

تنفی الریاح القذی عنه وافرطه • من صوب ساریة بیض یعالیل •
قذی قافك وذال معجمه نك فتحه لریله • کوزه وصویه
دوشن چوپه دیرلر • وعنه وافرطه • ضمیرلرین
بعضیلر بیت سابقده واقع اولان مایه ارجاع
ایندیلر • وبعضیلر ابطح لفظنه راجعدر دیدیلر •
وصوب صادك فتحیله بومحلده یغمور معناسنه در •
وساریه سین مهمله ایله کیجه ظهور ایدن بلوت
معناسنه در • وبیض یعالیل لفظلرنده شارحلر
چوق قیل وقال ایلدیلر • اما حق کلام باهر الانتظام
نقره کار وابن هشام شرحلرنده • اختیار اولندیغی
اوزره اولدیغی یازدوغمز معنادن معلوم ذوی
الافهام اولور • پس بیض بانك کسریله • بونده
جبالدن عبارتدر • ویعالیل دخی بو مقامده شدیده

البیاض

البیاض معناسنه اولوب • بیضك صفتی واقع
اولمشدر • محصول بیت روزکارلر اول صودن
چوپی کدرر • وحال بوکه غایتده بیاض طاغلر اول
صونك جریان ایتدکی خرده طشلو بیوك دره یی کیجه
ظهور ایدن بولوتك یغمورندن دولدرمقده در • مراد
اول ذکر اولنان صونك وصف مزبورنی تأکید ایدر •

اکرم بها خلة لو انها صدقت • موعودها او لو ان النصح مقبول •
اکرم بها اصلنده ما اکرمها اولمق اوزره • معنای تعجب
افاده ایدر • وضمیر ثانیث سعاده راجعدر • وخلة
خای معجمه نك ضمیله صداقت معناسنه اولوب •
تمیز اولمق اوزره منصوبدر • اما خلیل معناسنه
اعتبار اولنورسه حال اولور • ولو لفظی بو محلده تمنی
معناسن افاده ایدر • وموعود بونده وعده معناسنه در •
والو الفك فتحیله واوك سکونیله • بو مقامده
واو عاطفه معناسنه در • ولو لفظی بونده دخی
اولکی کبیدر • ونصح نونك ضمیله نصیحت
معناسنه در • محصول بیت اول سعاد
دوستلق جهتندن یاخود دوست اولدیغی
حالده عجب ایورکدر • نه اولیدی وعده سنه وفا
ایدیدی • ونصیحت اکا مقبول اولیدی •

لکنها خلة قد سیط من دمها • فجع وولع واخلاف وتبدیل •

خله لفظی بعضیلر خانك كسریله خصلت معناسنه در
وتقدیری ذات خصلة یاخود مبالغه طریقیله
عین خصلت دیمكدر دیو بیان ایتدیلر اما اكثر
شراحك قولنجه بیت سابقده ذكر اولندیغی اوزره
بو محلده معنای ثانیدن عبارتدر واعراب
جهتندن لفظا مرفوعدر وسیط سین مهمله نك
كسریله فعل مجهولدر ومن بوندن فی معناسنه در
محصول بیت لكن اول سعاد بر دوستدر كه
عشاقنه شدت وزحمت ایرشدرمك ویلان
سویلیك وخلف وعد ایتمك یعنی عهدینه
دورمامق وعاشقلرنی تبدیل وتغییر ایلمك انك
قاننده قارشمشدر یعنی انك جبلتی اولمشدر

فما تدوم علی حال تكون بها كما تلون فی اثوابها الغول

حال لفظنك تذكیر وتانیثی جائز اولمغله بهاده
اولان ضمیر تانیث اكا راجعدر وتلون حروف
ثلاثه نك فتحه لریله ونونك ضمیله فعل مضارع
مفرد مونث غائبه در اما بعضی قول اوزره ماضی
اعتبار اولنورسه نون دخی مفتوح اوقنور
وعلی كلا الوجهین فاعلی غولدر لكن بو محلده وجه
اول مقبولدر والاثواب بونده اشكالدن كنایتدر
وها ضمیر تانیث غوله راجعدر وغول بر دیو

بیابانیدركه اشكال متلونه ده كورینور اما
شارحلر یازدیغی اوزره شیاطینك دیشیسیدر
ودخی بعض ثقات ده منقولدركه شیاطین
آسمانه چقمق مراد ایدوب بری برینك اوزرلرینه
بنزلر تمام فلكه قریب اولدقلرنده ملائكه
اول خبیثلرك اوزرلرینه شهاب ثاقب آتارلر
اول دمده اورولنلری محرق اولوب كیدر واورولمینلری
دیوانه اولوب طاغلره دوشر وراست كلدكی
انسانی یولده ازدروب هلاك ایدر وبالجمله
بو غول حقنده روایت مختلفه بی نهایتدر
والعلم عند الله تعالی محصول بیت اول سعاد
بر حال اوزره دائمه وثابته اولماز یعنی اولدیغی حال
اوزره قرار ایتمز نته كم غول كندی اشكالنده متلونه
اولور والحاصل غول خلقه كوناكون صورتلرده
كوروندكی كبی سعاد دخی عشاقه انواع شیوه لرله
عرض جمال ایدوب بر شیوه ده قرار ایلمز نته كم خوبلرك
عادتندندر وبیتده تشبیه المعقول بالمحسوس ظاهردر

ولا تمسك بالعهد الذی زعمت الا كما تمسك الماء الغرابیل

تمسك تانك ضمیله ومیمك فتحیله وسین مشدده نك
كسریله وكافك ضمیله فعل مضارع غائبه در وجائزدركه
تفعل بابندن اعتبار اولنوب تا ومیم وسین مشدده

حرفلری مفتوح اوله ٭ وزعمت زای معجمه نك وعین
مهمله نك ومیمك فتحه لریله وتانك سكونیله بو محلده
قالت معناسنه در ٭ وتمنك تانك ضمیله ومیمك
سكونیله وسینك كسریله وكافك ضمیله افعال بابندن
اولمق اوزره ٭ فعل مضارع غایبه در ٭ وغرابیل غین
معجمه نك فتحیله غربالك جمعیدر ٭ وغربال غینك كسریله
قلبور معناسنه در ٭ محصول بیت اول سعاد دیدكی
عهدی طوتماز ٭ الا قلبور صویی طوتدیغی كبی طوتر ٭
یعنی اصلا وعده سنه وفا ایتمز وعهدینه دورماز ٭
فلا یغرنك ما منت وما وعدت ٭ ان الامانی والاحلام تضلیل ٭
یغرنك یانك فتحیله وغین معجمه نك ضمیله ورای مشدده
فتحه وضمه جائز اولمق اوزره تصریح اولندقدنصكره ٭
معلوم اوله كه بو كلمه یی بعض شارحلر بو محلده نون
مخففه ایله ابراز ایدوب فلا یغرنك یازدیلر ٭ رانك
فتحی ونونك سكونیله ٭ حتی علی بن فاری شرحنده
نون مخففه بو محلده وزن ایچوندر ٭ والا بو مقام
مبالغه در ٭ نون مشدده اقتضا ایلر دیش ٭ لكن
حق بودركه ٭ مطلق نون بونده مانع وزن اولدیغی
محققدر ٭ نته كیم شراحدن علم عروضده مهارتی
اولنلر ٭ بو قصیده یی بحر بسیطدن اولمق اوزره تقطیع
ایدوب ٭ هر بیتك وزنی بالتمام باشقه باشقه تحریر

ایلدكده

ایلدكده ٭ بو بیتك دخی تقطیعنی بو رسم اوزره تعبیر
ایلمشدر ٭ فلا یغرر مفاعلن ٭ رنك ما فعلن ٭ منت وما
مستفعلن ٭ وعدت فعلن ٭ ان الاما مستفعلن ٭
نی وال فاعلن ٭ احلام تض مستفعلن ٭ لیلو فعلن ٭
ولیلو ده اولان واو ضمه نك اشباعندن حاصل
اولور ٭ لكن كتابت اولنماز ٭ بو محلده دخی یازدوغمز
تقطیعی بیان ایچوندر ٭ ومنت میمك ونون
مشدده نك فتحه لریله وتانك سكونیله بو محلده
تفعیل بابندن اولمقدركه مصدری تمنین كلور
ارزو ویرمك معناسنه كه ٭ تركی ده اومدرمق
تعبیر اولنور ٭ وتضلیل بونده تضییع معناسنه در ٭
محصول بیت صاحب قصیده رضی الله عنه تجرید طریقیله
كندویه خطاب بیوردركه ٭ اول سعادك اومدردیغی وصال
وایلدكی وعده سنی مغرور ایدوب الدامسون زیرا تحقیق بو خصوصده
اولان آرزولر وكوریلن واقعه لر هپ تضییع اوقاتدر ٭
كانت مواعید عرقوب لها مثلا ٭ وما مواعیدها الا الاباطیل ٭
عرقوب عین مهمله وقافك ضمه لریله قبیله عمالقه دن
خلف وعد ایله مشهور بر كمسنه نك اسمیدر ٭ اول
سببدن وعده سنه وفا ایتمین كیمسه لرك وصفنده
ضرب مثل اولمشدر ٭ ومثلا میمك وثای مثلثه نك
فتحه لریله بونده صفت معناسنه در ٭ محصول بیت

ان تدنو بیقین اولمق امید ایدرم یا که مودت جانانه

عرقوبك وعده لری اول سعادك صفتی اولدی • زیرا
اول سعادك وعده لری دکلدر الا هب باطل و بیهوده در •
ارجو و آمل ان تدنو مودتها • وما اخال لدینا منك تنویل •
آمل همزه نك مدی و میم و لامك ضمه لریله • ما قبلنه
معطوفدر • و ما نافیه در • و اخال الفك کسریله افصحدر •
و خاء معجمه در • و منك کسریله من جهتك تقدیرنده در •
و تنویل تانك فتحیله اعطا معناسنه در • و بیتده غیبتدن
خطابه التفات وارد • محصول بیت سعادك محبتی بکا
یقین اولمقلغین رجا ایدرم و اومرم لکن ای سعاد ظن
ایلمزم که بزم یانمزده سنك جانبکدن اعطا حاصل اوله یعنی
بزه سنك وصالك احسان اولنجغنی سنزمزم دیمکدر •
امست سعاد بارض ما یبلغها • الا العتاق النجیبات المراسیل •
بعض نسخه ده ما یرینه لا واقع اولمشدر • و یبلغ یانك
ضمیله و باء موحده نك فتحیله و لام مشدده نك کسریله
تفعیل بابندن فعل مضارع در • بو محلده ایکی مفعوله
تعدیه ایتمك اوزره ضمیر تانیث ارضه راجعدر • و عتاق
عین مهمله نك کسریله عتیقك جمعیدر • بو محلده کریم
الاصل اولان دوه لردن عبارتدر که • انلر عیوبدن
آزاده در • و نجیبات نونك فتحیله نجیبه نك جمعیدر •
بو دخی کریمه معناسنه در • و مراسیل میمك فتحیله
مرسالك جمعیدر • و مرسال میمك کسریله سبك سیر

اولان دوه یه اطلاق اولنور • و بالجمله نجیبات و مراسیل
بونده عتاقك صفتلریدر • و بعض نسخه ده نجیبات
یرینه نجیات واقع اولمشدر • بای تحتیه مشدده ایله
سریعات معناسنه در • محصول بیت سعاد بر برده
کیجه لدی که • یعنی فراق کوننده بزدن آیریلوب کندکی
زمان الخنام براوزق منزله داخل اولوب قوندی که •
آنی اولیره ایرشدرمز الا اصلی ایو و کندی ایو غایتده
سبك سیر و یوکرك اولان دوه لر ایرشدرر •
ولن یبلغها الا عذافرة لها • علی الاین ارقال و تبغیل •
لن لامك فتحیله و نونك سکونیله حروف نواصبدن
تأکید افاده ایتمك اوزره حرف نفی استقبالدر •
و یبلغها ده اولان ضمیر تانیث سابقا ذکر اولنان
ارضه راجعدر • و عذافره عین مهمله نك ضمیله و ذال
معجمه ایله زیاده قوی و عظیم و جثه لی اولان ناقه دن
عبارتدر • و فیها ده اولان ضمیر تانیث عذافره یه
راجعدر • و علی بونده مع معناسنه در • و این الفك
فتحیله و یای تحتیه نك سکونیله • بونده یورلمقدن
عبارتدر • و ارقال الفك کسریله بیلمك معناسنه در •
و تبغیل بو محلده قاطر یوریشنه مشابه شدتله سیر
و سرعتدن کنایتدر • محصول بیت سعادی اول منزله
البته ایرشدرمز الا ناقه عذافره ایرشدرر •

اویله عذافره که اندە واردر یورلدغی حالده یلمك
وشدتله سیر وسرعت ایلمك یعنی یورلمش ایکن بیله
انده سرعتله یلمك وشدتله یورمك واردر
من کل نضاخة الذفری اذا عرقت عرضتها طامس الاعلام مجهول
من میمك کسریله حروف جارەدن بر حرفدر که ابر قاج
معنایه دلالت ایدر لکن بو محلده ابتدای غایت ایچون
اولمق اوزره ابن هشام ودخی بعض شراح ذوی
الافهام تحریر کلام ایتمشلردر ونضاخه نونك
فتحیله وضاد معجمه نك تشدیدیله وخاء معجمه ایله کثیرة
الما معناسنه در وذفری ذال معجمه نك کسریله وفانك
سکونیله مراد دوه نك قولاغی ارد یدر وبالجمله
نضاخة الذفری اضافت لفظیه ایله بر ناقهٔ محذوفه نك
صفتیدر وعرضتها عین مهمله نك ضمیله وضاد
معجمه نك فتحیله بو محلده همها معناسنه در وضمیر
تانیث ناقهٔ مذکوره یه راجعدر وطامس بونده
فعل لازم اولمق اوزره محو اولمش معناسنه در
واعلام الفك فتحیله علمك جمعیدر وعلم عینك
ولامك فتحه لریله علامت ونشان معناسنه در
وبالجمله طامس الاعلام اضافت لفظیه ایله بونده
بر طریق محذوفك صفتیدر ومجهول طامسك
صفت مؤکده سیدر محصول بیت سعادی

اول اوزن

اول اوزق منزله ایرشدن ناقهٔ عذافره نك
ابتدای ایجادی هر نافه دندر که الك قولاغی اردی
کثیر الما در یعنی کال مرتبه حرکت وسیر وسرعتدن
مبالغه ایله صولانجیدر بخی دردلکی وقتده آنك
همتی علامتلری محو اولمش بیلنمز طریقدر یعنی قوتنی
زیاده لکندن اول ناقه نك همتی نشانی یوق اغودی
بیلنمز یوله گیتمکدر مراد سعادك ناقه سنی مدحیدر
ترمی الغیوب بعینی مفرد لهق اذا توقدت الحزان والمیل
ترمی تانك فتحیله فعل مضارع غایبه در وفاعلی سابقا
ذکر اولنان عذافره در وغیوب غایبك جمعیدر شهود
شاهدك جمعی اولدغی کبی وبعینی اصلنده بعینین در
اضافتله نون ثانی ساقط اولوب یا سکون اوزره
قالمشدر وبو عبارتك اصلی بعینین مثل عینی
ثور مفرد دیمکدر ومفرد بو محلده وجه مشروح
اوزره ثور محذوفك صفتیدر که معناسی دشیسن
بترمش ثور دیمکدر وثوردن مراد بقر وحشیدر
ولهق لامك فتحیله وهانك کسریله وفتحیله لغتدر که
بیان صغرینك بیاضنه دیرلر وحزان حاء مهمله نك
کسریله وزاء معجمهٔ مشدده ایله ونونله حزیزك
جمعیدر وحزیز حانك فتحیله وایکی زاء معجمه ایله
قتی یرلر دیمکدر ومیل میمك کسریله بو محلده قدره

اولان یغنلر ودبه‌لردن عبارتدر ۰ محصول بیت اول
عذافره شول ناقه‌در که کوزلرنی دیشیسندن آیرلمش ۰
آق بیان صغرینك کوزلری کبی غایبلر آتر ۰ یعنی
نظرنی مبالغه ایله اوزاق یرلره صالر ۰ حاصل کلام
نظری ایرشدکی یرلره کمال حدتله سلوك ایدوب کیدر ۰
قجی غلیظ وقتی یرلر وقدن دبه‌لر قیزدغی وقتده ۰
انحاصل بر غایتده اسی اولوب کوز بقمه‌دن عاجز
قالدغی زمانده ۰ بویله سیر وسرعت ایدیجك ۰ غیری
زمانده نیجه حرکت ایده جکین انکا کوره قیاس ایله ۰

ضخم مقلدها عبل مقیدها ۰ فی خلقها عن بنات الفحل تفضیل ۰

ضخم ضاد معجمه‌نك فتحیله وخاء معجمه‌نك سکونیله بوغوك
معناسنه‌در ۰ وعبل عین مهمله‌نك فتحیله وبای موحده‌نك
سکونیله ۰ ابن هشام شرحنده بودخی ضخم معناسنه‌در
دیمش ۰ اما بعض شارحلر ممتلی معناسنه‌در دیو بیان
ایتمش ۰ علی الخصوص ۰ علی بن قاری فاضل هندیدن ۰
بو معنانی نقل ایلمش یعنی دولودیمکدر ۰ وعلی کلا
الوجهین معنا جائزدر ۰ وبعض نسخه‌ده قعم واقع
اولمشدر ۰ قافك فتحی وعین مهمله‌نك سکونیله بودخی
عبل معناسنه‌در ۰ ومقلد میمك ضمیله وقاف ولام
مشدده‌نك فتحه‌لریله موضع قلاده دیمکدر که ۰
بو محلده مراد ناقه‌نك آیغیدر ۰ وتانیث ضمیرلری

عذافره‌یه

عذافره‌یه راجعدر ۰ وخلق خای معجمه‌نك فتحیله بو محلده
خلقت معناسنه‌در ۰ وعن بونده علی معناسنه‌در ۰
وبنات بای موحده‌نك تقدیمیله قیزلر دیمکدر ۰ وفحل
فانك فتحیله وحاء مهمله‌نك سکونیله ارکك معناسنه‌در ۰
وبالجمله بنات الفحل اضافت لامیه ایله ارکك قیزلری
دیمکدر ۰ اما بو مقامده زیاده قوتلو وصلابتلو
ناقه‌لردن عبارتدر ۰ محصول بیت اول ناقه
عذافره‌نك قلاده تیکدیکی یری ۰ یعنی بوینی بوغوندر ۰
بغلنجق یری ۰ یعنی ایقلری دولودر وقالندر ۰
وخلقتده ۰ یعنی حسن وهیأت ۰ وقوتنده وکثرت
سیر وسرعتنده ۰ سائر صلابتلو ناقه‌لر اوزرینه
زیاده‌لکی واردر ۰ ومعلوم اوله که ۰ بو بیتك
مصراع اولیسنه ۰ اصمعی اعتراض ایدوب دیمش
خیر النجائب مادق مذبحه ۰ یعنی ناقه‌لرك خیرلوسی بوینو
اینجه اولاندر ۰ اما علی بن قاری علیه رحمة الباری شرحنده
مصراع مزبوری توجیه ایدوب بیورر که هر ناقه‌ده بوغونلق
طولندن وعرضندن کندویه مناسب اولمق حسبیله‌در
وممکندر که ۰ ضخم لفظی بونده حد ذاتنده وحسن صفاتنده
عظمیله تفسیر اولنه ۰ تم کلامه ۰ ۰ ۰

غلباء وجناء علکوم مذکرة ۰ فی دفها سعة قدامها میل ۰

بو بیت کچن بیتی تاکید ایدر ۰ غلبا غین معجمه‌نك

فحیله بو محلده غلیظة الرقبه معناسنه در ٭ ووجناء
واوك فتحیله وجیمك سكونیله عظیم الوجنتین معناسنه در ٭
وعلكوم عین مهمله وكافك ضمّلریله بونده شول شدیده
معناسنه در كه دوه یه مخصوصه در نته كیم شارحلرك
نامداری ابن هشام ونقره كاری بو تعبیر اوزره تحریر
بیورمشلردر ٭ امّا بعضیلر كثیرة اللحم معناسنه در
دیدیلر ٭ ومذكره كاف مشدده نك فتحیله اركككه
مشابه دیمكدر ٭ ودف دال مهمله نك فتحیله وفاء
مشدده ایله یان معناسنه مفرددر كه ٭ مقام
تثنیه ده قائم اولمشدر ٭ وسعة بونده سین مهمله نك
فتحیله در ٭ نته كیم شراح بو منوال اوزره ایضاح
ایلمشلردر ٭ وقدّام ده بحسب الاعراب نصب ورفع
جائز اولدیغی بی ارتیابدر ٭ وتأنیث ضمیرلری عذافره
راجعدر ٭ ومیل سابقا بیان اولنمشدر ٭ ولكن عودت
قافیه مصلوق قصایده محل بلاغت اولدیغنه ٭ جمله دن
بری بو قصیده گزیده دلیل وحجتدر ٭ محصول بیت
اول ناقهٔ عذافره قالن بوینلو ویوزینك ایكی جانبی
عظیم واتی غایتده پك وسكرسك خلقت وصلابتده
اركك دوه كبیدركه ٭ ایكی یانلرنده كوكلك واردر ٭ یعنی
ایكی یانلری واسعدر ٭ واوكنده میل واردر یاخود
اوكی میلدر ٭ مراد بوینو اوزونلغندن كنایتدر ٭

وجلدها

یعنی ارقه در مستند مراد
ارقه كمی ایكی طرفینه ضاحیه ظاهره
معناسنده در باقی معناسنه در
یعنی عذافره نك [illegible]
جلدی كبی [illegible]
وصبر تحق [illegible]
اوزرینه [illegible] اول جلد [illegible]
[illegible] ذلالت وحقارت
[illegible] آچلقدن [illegible]

وجلدها من اطوم ما یؤیسه ٭ طلح بضاحیة المتنین مهزول ٭
جلدها ده ضمیر تأنیث سابقا ذكر اولنان عذافره یه
راجعدر ٭ واطوم الفك فتحیله وطاء مهمله نك ضمیله
برقاج معنایه كلور ٭ امّا بو محلده صو قپلو بغه سی معناسنه
اولمق مناسب والیق كورلوب ٭ بو عبارت دلپذیرده
ابن هشام تحریری اوزره اصل تقدیر من جلد كجلد اطوم ٭
دیمكدر ٭ وما یؤیسه بو محلده لا یثبت ولا یؤثر
معنالرینه در ٭ وضمیر جلده راجعدر ٭ وطلح طاء
مهمله نك كسریله كنّه معناسنه در ٭ وبضاحیه ده باقی
معناسنه در ٭ وضاحیه ضاد معجمه ایله ٭ ناحیه وظاهره
معنالرینه در ٭ ومتنین میمك فتحیله بونده ناقهٔ مذكوره نك
ارقه سنك ایكی جانبندن عبارتدر ٭ ومهزول زاء معجمه ایله
ارق معناسنه طلحك صفتیدر ٭ محصول بیت اول
ناقهٔ عذافره نك جلدی صو قپلو بغه سی جلدی كبی برجلددر
یعنی سمزلكندن وقالینلغندن دریسی اولقدر قوی
وپك صبر تحقدر كه ٭ آچلغندن ارقلمش كنّه آنك ایكی جانب
ارقه سنك ظاهرنده ثابت اولوب دریسنه اثر ایده مز ٭
حرفٌ اخوها ابوها من مهجّنة ٭ وعمّها خالها قوداء شملیل ٭
حرف لغتده برنیجه معنایه كلور ٭ امّا بو محلده جبلدن
برقطعه دیمكدر كه ٭ مبالغهٔ تشبیه طریقیله اول ناقهٔ
عذافره نك قوت وصلابتدن كنایتدر ٭ وتأنیث

ضمیرلری هب عذافره‌یه راجعدر • وهجنة میمك ضمّی
وجیم مشدده‌نك فتحیله هجین معناسنه‌در • اصطلاحلرنده
باباسی واناسی کریم اولان دوه‌یه اطلاق اولنور • کذا فی
شرح ابن هشام • وقوداء قافك فتحیله ارقه‌سی
وبوینو اوزون دیمکدر • وشملیل شین معجمه‌نك
کسریله ومیمك سکونیله یوکرك معناسنه‌در • ومحصول بیت
اول ناقهٔ عذافره قوت وصلابتده بر طاغ پاره‌سی‌در
هجیندن اولدیغی حالده آنك قرنداشی باباسی‌در
وعمیسی دایسیدر • وارقه‌سی وبوینو اوزوندر •
وغایتده یوکرکدر • معلوم اوله‌که اول دوه‌نك
قرنداشی باباسی وعمسی دایسی اولدیغی تشبیه
طریقیله اولمق وار تحقیق اولمق وار • پس وجه اول
اوزره معنا • اول ناقه‌نك قرنداشی باباسی وعمسی
دایسی کبیدر • یعنی بری برینه بکزر آرالرنده یادلق
ومناسبتسزلك یوقدر • هب بر دولدن اوره‌مش
صوی کبی یوخویلقده ویراشقلقده ویوکرکلکده •
وتناسب اعضاده • والحاصل بی‌نهایه لکده بری برینه
مشابهت کلیه‌لری وار در دیمك اولور • اما وجه ثانی
مراد اولنورسه • تصویر کلام ابن هشام تحریری اوزره
بودرکه • مثلا بر ارکك دوه بی کندینك دیشی کوچکنه
چکوب واندن ایکی ارکك دوه طوغوب • بو ایکی ارکك

دوه‌نك قرنداشی اولان ارکك دوه اول دیشی دوه‌نك
هم عمسی وهم دایسی اولمش اولور • عمسی اولدیغی باباسنك
قرنداشی اولمغله‌در • دایسی اولدیغی اناسنك بابا بر
قرنداشی اولمغله‌در • فتأمل وبالجمله بو مقوله صویی
حمایت اولنان دوه یانلرنده مقبول اولدیغن بیاندر •

یَمْشِی القُرادُ عَلَیْهَا ثُمَّ یُزْلِقُهُ • مِنْهَا لَبَانٌ وَأَقْرَابٌ زَهَالِیلُ •

قراد قافك ضمیله کنه معناسنه‌در • وتانیث ضمیرلری
عذافره‌یه راجعدر • اما ضمیر تذکیر قراده ارجاع اولنور •
ولبان لامك فتحیله بو محلده صدر ناقه‌دن عبارتدر •
واقراب الفك فتحیله خواصر معناسنه‌در • وزهالیل
زای معجمه‌نك فتحیله دوز وصیرنجق معناسنه
اولمق اوزره • لبان واقرابك صفتیدر • ومحصول
بیت کنه اول ناقهٔ عذافره‌نك اوزرنده یوردر •
صکره اول ناقه‌نك • صیرنجق کوکسی وزیاده
سمزلکندن دوز اولان بوکورلری اول کنه‌یی
اندن صیرندرر ودوشررر دیمك اولور •

عَیْرَانَةٌ قُذِفَتْ بِالنَّحْضِ عَنْ عُرُضٍ • مِرْفَقُهَا عَنْ بَنَاتِ الزَّوْرِ مَفْتُولُ

عیرانه عین مهمله‌نك فتحیله بو محلده سرعت وصلابتده
وسمزلکده حمار وحشی‌یه مشابهتی اولان دوه‌دن
عبارتدر • وقذفت قافك ضمیله وذال معجمه‌نك
کسریله • فعل مجهول غایبه‌در • وتشدید ذال دخی

روایتدر ۰ ونحض نونك فتحیله وحای مهمله نك سكونیله
وضاد معجمه ایله لحم معناسنه در ۰ وعرض ایكی حرف
مهمله نك ضمه لریله وضاد معجمه ایله جانب معناسنه در ۰
وحرفق میمك كسریله دیرسك معناسنه در ۰ وضمیر
تأنیث عذافره یه راجعدر ۰ وزور زای معجمه نك فتحیله
صدر معناسنه در ۰ ونبات نونك تقدیمیله صدره
متصل اولان شیلر دن عبارتدر ۰ ایكو كمو كلری ودخی
غیر سی كبی ۰ وبالجمله نبات الزور دن مراد بو محلده مجرد
صدر در ۰ ومفتول فا ایله بو محلده صعود معناسنه در ۰
محصول بیت اول ناقهٔ عذافره سمزلكده یاباز اشكنه بكزر ۰
كویاكه انك هر جانبندن انلر آتلوب اطرافنه یاپشمشدر ۰
واول ناقه نك دیرسكلری كوكسندن بعیددر ۰
كأنّ ما فاتَ عینیها ومذبحها ۰ من خطمها ومن اللحیین برطیل ۰
كأنّ كاف والف ونون مشدده نك فتحه لریله حرف
تشبیهدر ۰ وفات فعل ماضیدر ۰ تقدّم وسبق
معنالرینه در ۰ وتأنیث ضمیرلری عذافره یه راجعدر ۰
وخطم خای معجمه نك فتحیله بو محلده موضع خطام مراد در ۰
یعنی دابه لرك یولار واقع اولان موضعنده مستعملدر ۰
ولحیین لامك فتحیله ایكی چكه كمكلریدر ۰ وبرطیل
بای موحده نك كسریله دمر بالته واوزون طاش
معناسنه در ۰ ومحصول بیت كویاكه اول ناقهٔ

عذافره نك ۰ كوزلرنی وبوغزنی تقدّم وسبقت
ایدن شیء كه موضع خطامندن وایكی چكه كمكلرندن در
دمر بالته در ویاخود بر اوزون طاشدر دیمك اولور ۰
مراد ناقهٔ مذكوره نك باشی بیوكلكله وصفدر ۰
تمرّ مثل عسیب النخل ذا خصل ۰ فی غارزٍ لم تخوّنه الأحالیل ۰
تمرّ ابن هشام یازدیغی اوزره تانك ضمیله ومیمك كسریله
ورای مشدده نك ضمیله فعل مضارع مفرد غایبه در ۰
وفاعلی ضمیر مستتر ناقهٔ عذافره یه راجعدر ۰ ومفعولی
محذوفدر ۰ تقدیری تمرّ ذنبًا دیمكدر ۰ وذنب ذال
معجمه ونونك فتحه لریله ۰ قویرق معناسنه در ۰
وعسیب ایكی حرف مهمله نك فتح وكسریله اوزرنده
یبرق بتمین خرما دالنه دیرلر ۰ وذا خصل خای
معجمه نك ضمیله وصاد مهمله نك فتحیله بو محلده قیللی
معناسنه در ۰ وفی علی معناسنه در ۰ وغارز غین
معجمه ایله اجل معناسنه در ۰ ولم تخوّنه تا وخای معجمه
وواو مشدده نك فتحه لریله نفی مستقبل مفرد غایبه در ۰
وضمیر مفعول غارزه عاید در وفاعلی احالیلدر كه ۰
الفك فتحیله وحای مهمله ایله احلیلك جمعیدر ۰
واحلیل الفك كسریله بول ولبن مخرجنه دیرلر ۰ بونده
معنای ثانی مراد در ۰ محصول بیت اول ناقهٔ عذافره
یپرقسز خرما دالی كبی قیللی قویروغنی احلیللری سوتنی اكسك

ايمين ايجمكلك اوزرينه اوغرادر يعنى سوكنى صاغدرز ديكدر
مراد ناقه مذكوره نك سير وسرعنده كمال مرتبه قوتن بياندر ·
قنواء في حرتيها للبصير بها · عتق مبين وفي الخدين تسهيل ·
قنوا اقنانك فتحيله نونك سكونيله بورونده اولان يومرولق
وبوكسكلك معناسنه در · وحرتيها حاى مهملهنك ضمهسيله
وراى مهمله مشدده نك وتاى فوقيه نك فتحه لريله در ·
حضرت رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم · بو بيتى
ايشتدكده اصحاب رضى الله تعالى عنهم جنابلرينه خطاب
ايدوب · ما حرتيها بيوردیلر يعنى ناقه نك حرتيتى
ندر ديو سؤال ايلديلر · صحابه دن بعضيلر جواب ايدوب
عيناها ديديلر · وبعضيلر سكوت ايتديلر پس بنه حضرت
عليه السلام جواب ايدوب اذناها ديو تحقيق بيوردیلر ·
يعنى حرتيهادن مراد ناقه نك قولقلريدر ديديلر · وعتق
عين مهمله نك كسريله كرم معناسنه در · ومبين ظاهر
معناسنه در · وتسهيل يومشقلق معناسنه در ·
محصول بيت اول ناقۀ عذافره بوجه بورونلودر واول
ناقه نك قولقلرنده اولان كرم ويكقلرنده اولان
يومشقلق اكا نظر ايدن بصيرته ظاهردر · وبالجمله بصيرت صاحبى
دوه نك قولقلرينه ويكقلرى يومشقلغنه نظر ايتسه انك
جنسلكى اول صاحب بصيرته ظاهر اولور ·
تخذى على يسرات وهى لاحقة · ذوابل وقعهن الارض تحليل ·

تخذى تانك فتحيله وخاى معجمه نك سكونيله وذال معجمه نك
كسريله تسرع معناسنه مضارع غايبه در · وضمير
مستتر عذافره يه راجعدر · وعلى بونده استعانت ايچون
اولان باى مفرد معناسنه در · ويسرات ياى تحتيه نك
وسين مهمله نك فتحه لريله بو محلده ناقۀ مذكوره نك
ايقلرندن عبارتدر · وهى ضميرى يسراته راجعدر ·
ولاحقه اينجه ارق معناسنه در · وذوابل ذال معجمه نك
فتحيله مساجد وزننى اوزره قورى معناسنه در · ولكن
بو مقامده ضرورت وزن ايچون تنوينله اوقمق لازمدر ·
ووقعهن يرينه بعض نسخه ده مسهن واقع اولمشدر ·
وتحليل بونده قلتدن كنايتدر · مثلا بر كيمسه
بر نسنه ايتمكه يمين ايدر صكره پشيمان اولور · لكن
تحلۀ قسم ايچون · يعنى همان ايندكى يمينى يرينه كتورمك
ايچون اول نسنه نك قتى جزوى ايدر · محصول بيت اول ناقۀ
عذافره ايقلر استعانتيله سرعت ايدر حال بوكه اول ايقلر
اينجه ارقدر وقوريدر واندرك يره باصمه سى تحلۀ ايمان ايچوندر
يعنى غايتده قليلدر ديمك اولور · وبالجمله مراد مبالغه
ايله ناقۀ مذكوره نك سير وسرعتن بياندر ·
سمر العجايات يتركن الحصى زيما · لم يقهن رؤس الاكم تنعيل ·
سمر سين مهمله نك ضمه سيله ميمك سكونيله اسمرك جمعيدر ·
وعجايات عين مهمله نك ضمه سيله وجيمله دوه نك دزندن

ابنوب طبانه متصل اولان سکره بتشمش اکره دیرلر ●
ویبترکن یانک فتحیله فعل مضارع جمع مؤنث غایبه در ●
وبو محلده یجعلن معناسنه اولمق اوزره ایکی مفعوله
تعدیه ایلمشدرکه بری حصی وبری زیما لفظلریدر ●
وحصی حای مهمله نک فتحیله طاش معناسنه در ● وزیما
زای معجمه نک کسری وبای تحتیه نک فتحیله پرکنده معناسنه در ●
واکم الف وکافک ضمه لریله جبال معناسنه در ● محصول بیت
اول ناقه عذافره نک ایقلری اسم اتلبدر اویله ایقلرکه
یره پک باصدقندن باشنده نعل کیدرمک صقلمز ●
یعنی ایقلری کمال مرتبه صلابتندن نعله محتاج دکلدر ●

کانَّ اوبَ ذراعیها اذا عرقت ● وقد تلفّع بالقور العساقیل ●

کانّ کاف والف ونون مشدده نک فتحه لریله حرف تشبیه در ●
اسمنی نصب وخبرنی رفع ایدر ● واوب لفظا منصوب
اسمیدر ● وبو بیتدن صکره اوچنجی بیتده کلن ● زراعا
لفظی مرفوع اولمق اوزره خبریدر ● اوب الفک فتحیله
واوک سکونیله رجوع معناسنه در ● لکن بو محلده
ذراعیها لفظنه اضافتله ناقه مذکوره یورومک وقتده
قوللرینک وایقلرینک سرعت حرکتندن عبارتدر ● وتلفع
تا ولام وفای مشدده وعین مهمله نک فتحه لریله ● فعل
ماضیدر ● وقور قافک ضمیله قاره نک جمعیدرکه جبل
صغیر معناسنه در ● وعساقیل عین مهمله نک فتحیله بعضیلر

دیدیلرکه عسقولک جمعیدر عینک فتحیله ● وبعضیلر
دیدیلرکه عسقالک جمعیدر عینک کسریله اما جوهری
بونک واحدنی ایشتمدم دیدی وعلی کل حال عساقیل
سراب معناسنه در ● یعنی ایراقدن صو کبی کورینن
یرلردرکه بو حالت شمسک کمال مرتبه شدت حرارتی
وقتده ظاهر اولور ● وبو بیتده صفت قلبه رعایت
اولنوب اصل عبارت ● وقد تلفعت القور بالعساقیل
دیمکدر ● وفائده قلب کثرت سرابده مبالغه در ● نته کیم
شراح بو تقدیر اوزره ایضاح بیوردیلر ● رحمة الله
علیهم اجمعین ● محصول بیت کویا که اول ناقه عذافره نک
قوللرینک وایقلرینک سرعت حرکتی درله دکی وقتده وتحقیق
کوچک طاغلر سرابله بورینوب نقابلندیکی حالده ●

یوما یظل به الحرباء مصطخدا ● کانّ ضاحیه بالشمس مملول ●

یا وظای معجمه نک فتحه لریله بو محلده یصیر معناسنه در ●
وبه بوتده فیه معناسنه در ● وحربا حای مهمله نک
کسریله بر اصل کلردرکه ● دوه اورکجی کبی اورکجی واردر
وکنشه استقبال ایدوب کنش کبی نیجه دور ایدرسه
اول دخی آنکله بیله دونر ● وکنشک حرارتندن
درلو درلو شکللره کیرر ● ومصطخدا میمک ضمیله
وصاد مهمله نک سکونیله ● وطای مهمله نک فتحیله
وخای معجمه نک کسریله ودال مهمله ایله بو محلده محترق

معناسنه در • محصولیت طاغلر سرابله بورندکی
بر کونده اولورکه • کلر اول کونده عترق اولور • کویاکه اول
کلرك ظاهری یعنی کننه قرشو دوران یری
کنش سبیله کللنمشدر • یعنی کنشك شدت حرارتندن
یانوب اوستو کللنمشدر • دیمك اولور • مراد
اول کونك زیاده حرارت شدیده سن بیاندر •
وقال للقوم حادیهم اذا جعلت • ورق الجنادب یركضن الحصی قیلوا •
حادی کوندوسابق الجمال معناسنه در یعنی دوه لر
سورجی دیمکدر • وضمیر قومه راجعدر • وجعلت
جیم وعین ولامك فتحه لریله بو محلده قربت معناسنه در •
وورق واوك ضمیله اورقك جمعیدرکه سیاهه مائل
اولان یشل معناسنه در • وجنادب جیمك فتحیله
جندبك جمعیدر • وجندب جیم ودال مهمله نك ضمه لریله
ودالك فتحیله دخی جایز اولمق اوزره چکرکه دن
بر نوعدر • وبعضیلر چکرکه نك کوچکلریدر دیدیلر •
وعلی کل حال ورق الجنادب اضافتی صفتك موصوفنه
اضافتی قبیلندن بیانته در • ویركضن یانك فتحیله
وکافك ضمیله وضاد معجمه ایله نصر بابندن فعل
مضارع جمع غایبه در • یضربن ویدفعن معنالرینه در
وقیلوا قافك کسریله قال یقیل دن امر در • ومعناسی
قیلوله ایدیکوز دیمکدر • وقیلوله قافك فتحیله ویانك

سکونیله

سکونیله نصف نهارده اولان اویقو معناسنه در •
وقولك مقولی قیلوا در • محصولیت طاغلر سرابله
بورندکی دخی شول کونده درکه • سیاهه مائل یشل
چکرکه لر هوانك کمال شدت حرارتندن • فنالیقلریله
طشلری اوروب تحریك ایتمه لری قریب اولدغی
حالده • سفر ایدن قومه دوه لرین سورجی قیلوله
ایدیکوز دیدی • یعنی قوشلق اویقوسی اویوب بر مقدار
استراحت ایدیکوز دیدی • مراد اول کونك شدت
کرمیتنی بیاندرکه زیاده اسیجقلقدن چکرکه لر بیله
هواده طیران ایده میوب طشلر اوزرینه قونمغه
قصد ایلدکلرنده یرك حرارتندن انده دخی قرار
ایده میوب صحرا شوب کمال اضطرابلرندن طشلری
قناتلریله چارپوب بری برینه قتارلر • پس بو مقوله
کرمیت وحرارت وقتنده اهل سفر اولان جماعتك
دوه لرین سورجی کیمسنه بو رمکه طاقت کتورمیوب
اول جماعته استراحتله امر ایدر •
شد النهار ذراعا عیطل نصف • قامت فجاوبها نکد مثاکیل
شد شین معجمه ودال مهمله نك فتحه لریله ظرفیت
اوزرینه منصوب • بو محلده ارتفاعدن عبارتدر •
وبر مضاف محذوفدر • تقدیر کلام وقت ارتفاع النهار
دیمکدر • وذراعا لکن بیتده واقع کان نك خبریدر • وبر

مضاف محذوف قدركه اوب لفظيدر. معناسى بيت
مزبورده مذكوردر. وعيطل عين مهمله وطاء مهمله نك
فتحه لريله بويلو اوزون عورتدر. ونصف نون وصاد
مهمله نك فتحه لريله اورته ياشلى معناسنه اولنق
اوزره عيطلك صفتيدر. وقامت فعل ماضى غايبه در
وفاعلى عيطلدر. وفجاوبها ده اولان ضمير تانيث
عيطله راجعدر. ونكد نونك ضمى وكافك سكونيله
بو محلده شول عورتلردن عبارتدركه اصلا ولدى
يشامز. وجاوب فعلنك فاعلى نكددر. ومثاكيل
ميمك فتحيله وثاى مثلثه ايله چوق اولادى اولن
عورتلردر. محصول بيت ارتفاع نهار وقتنده كوياكه
اول ناقه عذافره نك قوللرينك سرعت حركتى اورته
ياشلى بويلو اوزون عورتك قوللرينك سرعت
حركتى كبيدركه اول عورت اياغ اوزره دوروب
حالندن يانوب ياقلدقده كندى كبى چوق اولادى
فوت اولمش اوغلى وقزى يشامز عورتلر انكله
سويلشوب هر بريسى كندى دردين اغليوب
واول عورتك دخى بومانمدن حرارت درونى ادتوب
كوكسنى ويوزنى اللريله اوره دوره. حاصل كلام
اول ناقه عذافره زياده ايسيجق هوالرده ارتفاع
نهار وقتنده بورليوب اول دكلو چابك سكردركه

انك قوللرينك

آبيغلر تنك آمد تندى اول عورتنك

انك قوللرينك سرعت حركتى كبيدر ديمك اولور
نواحة رخوة الضبعين ليس لها. لما نعى بكرها الناعون معقول
نواحة فتح نون وتشديد واو ايله صيغه مبالغه در
واكر مجرور اعتبار اولنورسه بيت سابقده ذكر
اولنان عيطلك صفتى اولور. واكر مرفوع اعتبار اولنورسه
مبتداى محذوفك خبرى اولور واكر منصوب اعتبار
اولنورسه بر مقدر اعنى فعلنك مفعولى اولور. اما
تصوير معناده وجه ثانى اوزره افاده اولنور. اكرچه
اوبرلرى دخى جائزدر. ورخوة راى مهمله نك كسريله
وخاى معجمه نك سكونيله بونده مسترخيه معناسنه
صارقيجى ديكدر. وضبع ضاد معجمه نك فتحيله
بو محلده بازو معناسنه در. وبكر بانك كسريله وطى اولنمدق
قيز معناسنه در. امابو مقامده عورتك اوكلى
اولادندن عبارتدر. كرك اركك وكرك ديشى
اولسون. وناعون موت خبرين ويرنلردر. ومعقول دن
مراد بونده عقلدر. محصول بيت تحقيق اول عورت
مبالغه ايله فرياد ايديجيدر بازولرى صارقيجى اولدغى
حالده ليس اللرى سرعت اوزره حركت ايديجيدر
اول وقتكه موت خبرين ويريجيلر انك ولدينك
اولدكى خبرين ويردى اول عورتك عقلى قالمدى
تفرى اللبان بكفيها ومدرعها. مشقق عن تراقيها رعابيل

نفری فایله ورای مهمله نك كسريله نقطع معناسنه
فعل مضارع غایبه در • وحرف مضارعنده فتح وضم
جایز در • ولبان لامك فتحيله صدر معناسنه در •
وبكفيهاده بعض شارحلر باطفها ركفيها تقدير ايديلر •
ومدرع میمك كسريله كوكلك معناسنه در • ومشفق
اسم مفعولدر • واعراب جهتندن مدرع لفظا مرفوع
مبتدا • ومشفق لفظا مرفوع خبريدر • وترقى تاى
فوقيه نك فتحيله وقافله كوپريجك ديدكلرى كمكدر •
اما بو محلده يقه دن كنايتدر • وتانيث ضميرلرى
سابقا ذكر اولنان عيطله راجعدر • ورعابيل راى
مهمله نك فتحيله وعين مهمله ايله پاره پاره معناسنه
اولمق اوزره مذكور مبتدانك خبر ثانيسى • ياخود
خبر اولك صفتيدر • محصول بيت تحقيق اولماتم زده
اولان عورت ولدى آجيسندن كوكسنى طبانچه لريله
اوروب طرنقلريله چالك چاك ايدر • حال بوكه اول
عورتك كوكلكى ياقه سندن پاره پاره شق اولمشدر •
نسعى الوشاة جنابيها وقولهم • انك يا ابن ابى سلمى لمقتول •
وشاة واوك ضميله واشك جمعيدر غماز معناسنه در •
وجنابيهاده ضمير تانيث سعاده راجعدر • وقولهم ده
ميم زياده اشباع ضمله اوقنمق رعايت وزن ايچون
محققدر • مثلا قولهمو اوقنمق كركدر • وابى سلمى سينك

ضمی

ضمی ولامك سكونيله زهيرك باباسيدر كه • صاحب
قصيده اولان كعب رضى الله عنهك جدى اولمش اولور •
وقبايل عربده ضم سينله سلمى بوندن غير واقع اولمامشدر •
وكعب رضى الله عنه بو محلده كندو بى جدينه نسبت
ايدوب باباسنه نسبت ايتمدى جائز در • نته كم حضرت
رسول صلى الله عليه وسلم دخى بيورمشلر در • انا النبى
لا كذب انا ابن عبد المطلب • ولمقتول ده لام زياده تأكيد
افاده ايدر • وبو بيتده حضرت رسول عليه الصلوة والسلامك
مدح شريفنه كريزكاه ايدوب بيورر كه محصول بيت غمازلر
اول سعادك ايكى جانبندن سعى ايدردى • وانلرك
سوزى بو كيم تحقيق سن يا ابى سلمى اوغلى كعب البته قتل
اولنجقسن يعنى همان كندكى مقتول بيل ديرلر ايدى •
وقال كل خليل كنت آمله • لا الهينك انى عنك مشغول •
خليل خاى معجمه نك فتحيله دوست معناسنه در •
وآمله ممدوده ايله وميمك ضميله فعل مضارع نفس متكلم
وحده در • وضمير متصل خليله راجعدر • ولا نافيه در •
والهينك الفك ضميله ولامك سكونيله وهانك كسريله
وياى تحتيه ونون مشدده نك فتحه لريله در • وايكى
ضمير خطاب حضرت صاحب قصيده رضى الله عنه دن
عبارتدر • ومصراع ثانى قولك مقوليدر • محصول بيت
ودخى هر دوست كه بن اندن خير اومر دم بكا ديديكه

البته بن سنی اشغال ایده مزم • یعنی خوفکی دفع ایده‌مم
سنی آه و وه ده‌مزم زیرا تحقیق بن سندن مشغولم • یعنی
فارغ اولمشم‌درر • وبالجمله صاحب قصیده رضی الله عنه
بیوررکه • وقتاکه حضرت علیه السلام بنم قانمی هدر قیلدغن
ایشتدم خوفدن قجوب ایللک و مدوغم دوستلرمه صغندغمده
هر بریسی غضب رضی الله دن قورقوب بندن اعراض
ایلدیلر • وبکا مذکور کلامله جواب ایدوب وارهمان کندی
باشکه فیدین کورشمدن مکره بز سندن فارغز دیدیلر •
فقلت خلوا سبیلی لا ابا لکم • فکل ما قدر الرحمن مفعول •
خلوا خای معجمه‌نک فتحیله جمع مذکر ایچون صیغهٔ امردر •
ولا ابالکم • باباکز یوقدر دیمکدر • بو عبارت مدح
وذمده مستعملدر • مدح مراد اولندقده ممدوحک
بی نظیر اولمسندن کنایت اولور • اما ذم قصد اولندقده
مذمومک مجهول النسب اولدغنه اشارت اولور • نته کیم
بو محلده بویله در • ومیمده اشباع ضم قاعده‌لری اوزره
الزمدر • مثلا لا ابالکمو اوقنمق کرکدر • محصول بیت
وقتاکه اول دوستلرک امدادندن نومید اولدم • بن دخی
اول دوستلره دیدم بنم یولمی تخلیه ایدیکوز • یعنی بنی
کندی حالمه قویوب ترک ایدیکوز سزک باباکز یوقدر • یعنی
سیز بر بلورک مجهول النسب طائفه سز الحاصل سزدن مروت
کلمز ایدی بکا مانع اولمکوز همان وارهیم جناب رسول اکرم

صلی

صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینه اعتذار ایده‌یم • زیرا که هر نسنه که
حضرت رحمن تقدیر ایلمشدر البته او لجقدر دیمک اولور •
کل ابن انثی وان طالت سلامته • یوما علی آلة حدباء محمول •
حدباء حای مهمله‌نک فتحیله دال مهمله‌نک سکونیله
مرتفعه معناسنه اولمق اوزره آلتک صفتیدرکه
مراد تابوتدر • محصول بیت هر دیشینک ولدی واکر
سلامتی نقدر اوزرسه ده البته بر کون تابوت
اوزره کوترلجکدر • یعنی اولجکدر دیمک اولور •
انبئت ان رسول الله اوعدنی • والعفو عند رسول الله مامول •
انبئت الفک ضمیله وبای موحده‌نک کسریله مجهول ماضی
نفس متکلم وحده‌در • محصول بیت بن خبر الدم که تحقیق
حضرت رسول الله علیه السلام بنی قورقوتدی • یعنی بنی
قتل ایده‌جک اولدوغن دویدم لکن رسول الله صلی الله تعالی
علیه وسلم حضرتلرینک قتنده عفو رجا اولنور • مرویدرکه
حضرت علیه السلام • کعب رضی الله عنه دن بو بیتی
ایشتدکلرنده • العفو عند الله بیوردیلر • ودخی
روایت اولنورکه • بو محلده ابو بکر صدیق رضی الله عنه کعب بن
زهیره خطاب ایدوب قل یا اخ العرب والعفو عند رسول الله
مبذول دیدی یعنی مامول یرینه مبذول دی دیو امر ایلدی •
فقد اتیت رسول الله معتذرا • والعذر عند رسول الله مقبول •
بو بیت اکثر نسخه‌ده بولنمیوب • لکن علی بن قاری علیه رحمة الباری

شرحنده بیان اولنمش کوردم • فقیر دخی تحریر ایلدم •
محصول بیت پس تحقیق اعتذار ایدیجی اولدغم حالده •
رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینه •
کلدم • زیرا حضرت رسول اللهک قتنده عذر مقبولدر •
مهلا هداك الذی اعطاك نافلة • القران فیها مواعیظ وتفصیل •
نافله زیاده معناسنه در • اما بومحلده نافلة القران
بیوردغی بودرکه • حضرت رب العالمین جلت عظمته •
حبیبنه علوم عظیم انعام ایلیوب • واول علومك اوزرینه
علم کتابی دخی زیاده احسان ایلدی • وتقدیری نافلة
فواید القران دیمکدر • وبالجمله نافله دن مراد عطیه اوزرینه
اولان عطیه در • وجایزدرکه القران منصوب اولمغله اوزره نافله دن
بدل اوله بو تقدیرجه نافله دن حذف تنوین اجتماع ساکنینی
دفع ایچون اولمش اولور محصول بیت بکا مهلت ویر یا رسول الله
سنك هدایتکی زیاده ایلیه شول واجب الوجود که سکا عطیه
فواید قرانی انعام ایلدی که انده موعظه لر • یعنی وعظ
ونصیحتلر وهر امور واحکام ایچون تفصیل بیان وار در •
لا تأخذنی باقوال الوشاة ولم • اذنب وان کثرت فی الاقاویل •
لم اذنب الفك ضمیله در • وفی فانك کسریله ویای مشدده نك
فتحیله در • محصول بیت صاحب قصیده رضی الله عنه •
تضرع ونیاز طریقیله بیوررکه یا رسول الله بنی غماز لرك
سوزلریله البته مؤاخذه ایلمه یعنی فانمی مباح قلمه حال بوکه بن

گناه

گناه ایلمدم • واکر بنم حقمده سوزلر چوق واقع اولمشدر • وبعض
نسخه ده ولو کثرت عنی الاقاویل روایت اولنمشدر •
لقد اقوم مقاما لو یقوم به • اری واسمع ما لو یسمع الفیل •
لظل یرعد الا ان یکون له • من الرسول باذن الله تنویل •
بو ایکی بیت بری برینه مرهوندر • لقد لفظنده اولان
لام قسم محذوفك جوابیدر • وتقدیر کلام • والله لقد
دیمکدر • ولظل ده اولان لام لو یقوم ده اولان لوك
جوابیدر • وظل ظای معجمه ولامك فتحه لریله بو محلده
صار معناسنه در ویرعد یانك فتحیله وعین مهمله نك
فتحیله مجهول مضارعدر • وتنویل تای فوقیه نك فتحیله
بغشلمق معناسنه در • پس بو ایکی بیتك محصولی
بو اولدیکه • الله حقیچون تحقیق بن بر مقامده دوردم •
اکر اول محلده فیل دوروب بنم کوردکومی وبنم ایشتدکومی
کورسه وایشتسه خوفندن لرزان اولوردی • مکرکه انك
ایچون اذن حقله حضرت رسول علیه الصلاة والسلامدن بخشش
اوله • یعنی صوچی بغشلنه حاصل کلام فیل بو قدر صلابت
وجودیله بویله اولیجق • یا بنم کبی ضعیفك حالی نیجه
اولیسردر • مکرکه کناهم عفو اولنه دیمك اولور •
حتی وضعت یمینی لا انازعه • فی کف ذی نقمات قیله القیل •
نقمات نونك فتحیله وقافك کسریله نقمه نك جمعیدر •
کلمات کلمه نك جمعی اولدغی کبی ونقمه انتقام معناسنه در •

وبو محلده ذی نغماندن مراد ٭ حضرت رسول علیه افضل
التحایاندر که اعدای اهل اسلامدن اخذ انتقام ایدن
انلردر ٭ محصول بیت حتی صاغ الی اعدای دینه انتقام‌لر
صاحبی اولان حضرت رسول علیه الصلات والسلامك مبارك
آوجنه وضع ایلدم آنکله نزاع ایتمیجی اولدیغم حالده ٭ یعنی
کمال تسلیم واطاعتله بیعت ایلدم ٭ اویله صاحب
نغمات که انك سوزی سوزدر یعنی صادق القولدر ٭
لذاك اهیب عند اذ اکلمه ٭ وقیل انك منسوب ومسئول
لام بونده اقتضای مقام حسبیله قسم محذوفه جواب
واقع اولمشدر ٭ وذاك ده اولان اسم اشارت حضرت
رسول الله علیه الصلات والسلامه راجعدر ٭ واذ الفك
کسری ذال معجمه نك سکونیله بو محلده حین معناسنه در ٭
واکلمه ده ضمیر حضرته عاید در ٭ وانك ده حرف اول
بویله محللرده مکسوره اولور ٭ محصول بیت الله حقیچون
اول رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلری بنم یانمده
هیبتلو کدر یعنی زیاده هیبتلودر کندولریله سویلشدکم حینده
حال بو که بکا دینلدی که تحقیق سن یا کعب بن زهیر اقوال باطله یه
منسوب سن یعنی حضرت رسول الله علیه الصلوة والسلامه
واصحاب کرام رضی الله عنهم ٭ حاشا ثم حاشا اطاله لسان ایلمك کبی
تهمت عظیمه یه نسبت اولنمش سن واندن سؤال اولنه جقسن
من خادر من لیوث الاسد مسکنه ٭ من بطن عثر غیل دونه غیل ٭

من میمك کسریله حرف جردر ٭ بیت سابقده اولان
اهیب لفظنه متعلقدر ٭ وخادر خای معجمه ایله ودال
مهمله نك کسریله شول ارسلانه دیرلرکه دائما بیشه لکده
وقامشلقده ساکن اوله ٭ زیرا که بو مقوله ارسلان
زیاده وحشتندن عظیم هیبتلو اولغاندر ٭ ولیوث
لام ویای تحتیه نك ضمه لریله لیثك جمعیدر ٭ ولیث
لامك فتحیله ارسلان معناسنه در ٭ واسد الفك
ضمی وسین مهمله نك سکونیله اسدك جمعیدر ٭ واسد
الف وسینك فتحه لریله ارسلان معناسنه در ٭ ولیوث
الاسد اضافتی خواص الخواص واشراف الاشراف
اضافتلری قبیلندندر ٭ کذا فی شرح ابن هشام
علیه رحمة العلام ٭ ومسکنه ده ضمیر خادره راجعدر ٭
وعثر عین مهمله وثای مثلثه ومشدده نك ورای مهمله نك
فتحه لریله غیر منصرف اولمق اوزره ارسلانی چوق
بر موضعك اسمیدر ٭ وغیل غین معجمه نك کسریله
شول بیشه معناسنه در که ارسلانلر یاتاغی اوله ٭
محصول بیت اول رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم
حضرتلری خادر دیدکلری ارسلاندن اولوب
انك مکانی بیشه لك ایچنده اولان بیشه لکدر که
اول بیشه لك عثر نام موضعك اورتاسندندر ٭
یغدو فیلحم ضرغامین عیشهما ٭ لحم من القوم معفور خرادیل ٭

بغدو یانك فتحیله وغین معجمه نك سكونیله • ودال
مهمله نك ضمیله فعل مضارعدر • ویلجم ده مضارعت
حرفنك فتحه سی ضمه دن راجحدر دیدیلر • وضرغام
ضاد معجمه نك كسریله وغین معجمه ایله ارسلان
یاورسودر • ویا ونون علامت تثنیه در • وعیش
عین مهمله نك فتحیله بونده اذوق معناسنه در •
وضمیر تانیث ضرغامینه راجعدر • قوم بنی آدمدن
عبارتدر • ومعفور عین مهمله نك سكونیله طپراغه
براغلمش معناسنه در • وخرادیل خای معجمه نك فتحیله
ودال مهمله ایله اوفق پاره لر معناسنه در • وذال معجمه ایله
دخی بو معنایه در • محصول بیت اولخادر دیدكلری ارسلان
یرندن قالقوب كیدر صباح وقتنده یاورولری ایچون شكار
طلب ایدر ویاورولرینه آت یدررو انلرك اذوغی بنی آدم اتیدر
اویله ات كه اوفق پاره لر اولوب یره براغلمشدر مراد اول
خادر دیدكلری شیرك زیاده شكاركیر اولدغن تقریر ایدر •
إذا يساور قرنا لا يحل له • ان يترك القرن الا وهو مفلول •
یساور یانك ضمیله وواوك كسریله فعل مضارعدر •
وفاعلی سابقا ذكر اولنان خادر دروقرن قافك كسری
وراء مهمله نك سكونیله مقاوم معناسنه در • وله ده
ضمیر خادره راجعدر • ومفلول فایله منهزم معناسنه در
ومجدول دخی روایت اولنمشدر جیمله ودال مهمله ایله

بره براغلمش

بره براغلمش دیمكدر • الحاصل بو دخی مغلوب معناسنی
افاده ایدر • محصول بیت اولخادر دیدكلری ارسلان قچن
كندی كبی بر یاوز ارسلانه حمله ایدوب صچراسه • اول
مقاوم اولان ارسلانی ترك ایلمك اكا حلال اولمز • یعنی آنكله
جنك ایتمدن البته فراغت ایلمز • مكركه اول ارسلان
منهزم ومغلوب اوله • یعنی اول دوكشدكی ارسلان
صندرمینجه صواشدن فارغ اولمز حاصل كلام اولخادر
دیدكلری ارسلان جمله ارسلانلره غالبدر دیمك اولور •
منه تظل سباع الجو ضامزة • ولا تمشی بوادیه الاراجيل •
منه بونك من خوفه ومن هیبته تقدیرنده اولمق اوزره
ضمیر خادره راجعدر • وتظل تا وظای معجمه نك فتحه لریله
تصیر معناسنه در • وجو جیمك فتحی وواوك تشدیدیله
بو محلده صحرای بی نهایتدن عبارتدر • وضامزه ضاد
معجمه وزای معجمه ایله ساكته معناسنه در • وتمشی
تانك ضمی ومیمك فتحی وشین مفتوحه نك تشدیدیله بو محلده
تانك فتحی ومیمك سكونیله وشین مكسوره نك تخفیفیله
اولان تمشی معناسنه در • كذا ذكره الشراح وبوادیه ده
ضمیر خادره راجعدر • واراجیل جمله پیاده لر معناسنه در •
محصول بیت اولخادر دیدكلری ارسلانك خوفندن وهیبتندن
بیوك صحرالرك یرتجی جانورلری سكوت ایدیجی اولور • یعنی
قورقولرندن ایسم دوروب سس ایلمزلر ودخی اول وادیده

بيالر بورويه مزلر الحاصل بني آدم وسائر حيواناتدن
برفرد اول ارسلانك هيبتندن اول واديده حركته
قادر دكللردر ديمك اولور • معلوم اوله كه علي بن
قاري شرحنده فاضل هنديدن نقل ايدوب دير كه •
ضامره راي مهمله ايله در • پس محصول مصراع اولى ديمك
اولوركه اول خادرك خوفندن بيولصحرالرك برنجي جانورلري
آرقا ولور يعني آنك هيبتندن صيد وشكار اتمكه اقتدارلري
اوليوب اچلقلرندن ارقلرلر • ولكل وجهة •

ولايزال بواديه اخو ثقة • مطرح البز والدرسان مأكول •

بواديه ده ضمير خادره راجعدر • واخو ثقة بونده
كندي شجاعت وقوتنه اعتماد صاحبي اولان بهادرلردن
عبارتدر • وبز باي موحده نك فتحيله وزاي معجمه نك
تشديديله بو محلده سلاح معناسنه در • ودرسان
دال مهمله نك كسريله كهنه يرتق جامه معناسنه در •
محصول بيت اول خادر ديدكلري ارسلانك اولدوغي
واديده كندي شجاعت وقوتنه اعتماد صاحبي اولان
بهادرلرك سلاح واسكي يرتق جامه سي براغلوب •
كنديلري اكل اولنمدن زائل اولمز • الحاصل اول
ارسلانله كيمسه مقاومت ايدهمز • پس صاحب قصيده
رضي الله عنه سابقا ذكر ايلديكي اوزره ديمك استر كه •
بن كمال اطاعتله صاغ المي حضرت عليه الصلات والسلامك

مبارك

مبارك آوجنه قويوب جنابعزتلريله سويلشديكم
حين ده اول رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم حضرتلري •
بنم يانمده شو بوقاردن بري وصف
اولنان خادر ديدكلري ارسلاندن هيبتلوركدر •

ان الرسول لسيف يستضاء به • مهند من سيوف الله مسلول •

ان الفك كسريله ونون مشدده نك فتحيله حروف
مشبهه دن برعاملدركه اسمني نصب وخبرني رفع ايدر •
والرسول لفظا منصوب اسميدر • ولسيف لفظا مرفوع
خبريدر • وبعض نسخه ده لسيف يرينه لنور • واقع
اولمشدر • ويستضاء ياي تحتيه نك ضميله فعل مضارع
مجهول مفرد مذكردر • وبه ده ضمير سيفه راجعدر •
ومعناي عبارت • يهتدي به الى الحق تقديرنده در •
كذا ذكره الشراح • ومهند ميمك ضمي وها ونون مشدده نك
فتحه لريله هنده منسوب ديمكدر • وسيوف سينك
ضميله سيفك جمعيدر • صاحب قصيده كعب
رضي الله عنه من سيوف عبارتني من سيوف الهند ديمش
ايدي • لكن حضرت عليه الصلوة والسلام بو بيتي
ايشتدكده • من سيوف الله بيوردیلر • ومسلول
دخي سيفك صفتيدركه قيندن چيقارلمش ديمكدر •
محصول بيت تحقيق رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم
حضرتلري بر سيف الهي دركه • انك تاب وضياسيله

ضربتی حقه واصل اولنور • واو ایله سیف که هنده
منسوبدر • یعنی قلیجلرك افضلیدر دخی قلیجلرندندر •
یعنی باطللری قطع ایدیجیدر • وقنده چقارلمشدر •
یعنی ظهور ایتمشدر دیمك اولور • وبو محلده حضرت
علیه الصلوة والسلام • کمال مرتبه حظ ایتدکلرندن
خرقهٔ شریفه لرین مبارك ارقه لرندن چقاروب •
کعب رضی الله عنهك اوزرینه براقدیلر • پس بونده نکتهٔ
دقیقه واردرکه صاحب قصیده نك کلامنی تصدیقدر •
فتامل • بو دخی معلوم اوله که • حضرت معاویه
رضی الله عنه اول خرقهٔ شریفه یی کعب رضی الله تعالی
عنه دن استیوب اون بیك التون وبردی • حضرت
کعب رضی الله عنه بن رسول اللهك خرقهٔ شریفه سنی
برکمسه یه ویرمم دیوب التونی قبول ایتمدی لکن کعب
رضی الله عنه متوفی اولدقده • ینه معاویه حضرتلری
وارثلرینه یکرمی بیك التون کوندروب • خرقهٔ
شریفه یی انلردن الدی • واول خرقهٔ شریفه درکه
شمدی سلاطین یانندهدر • کذا ذکره ابن جماعه •
فی فتیة من قریش قال قائلهم • ببطن مکة لما اسلموا زولوا •
فی فانك کسریله که حرف جردر • بیت سابقده اولان
مسلوله متعلقدر • وفتیه فانك کسریله وتای فوقیه نك
سکونیله ویای تحتیه نك فتحیله فتی نك جمعیدر • وفتی

فاوتانك فتحه لریله بو محلده سخی وکریم معناسنه در •
وبعض نسخه ده فتیه یرینه عصبه واقع اولمش • وعصبه
عین مهمله نك ضمیله وصاد مهمله نك سکونیله وبای
موحده نك فتحیله • اوندن قرقه دك اولان جماعته
دیرلر • وقائلدن مراد حضرت عمر بن الخطاب
رضی الله عنه در • وضمیر جمع فتیه یه راجعدر • واسلموا
الفك ولامك فتحه لریله فعل ماضی جمع مذکردر •
وفاعلی فتیه در • وزولوا زای معجمه نك ضمیله وواوك
سکونیله فعل امردر • انتقلوا معناسنه در • قافك
کسریله • وقولك مقولی واقع اولمشدر • محصول بیت
اول سیف الهی اولان پادشاهلر پادشاهی قریش
اولولرندن بر الای سخا وکرم اهلنك ایچنده ظهور
اتمشدرکه • اول سخا وکرم اهلی اولان کشیلر مکهٔ
مکرمه ایچنده اسلامه کلدکلری وقتده انلرك •
صاحب کلامی یعنی حضرت عمر ابن الخطاب رضی الله عنه
اول کشیلره خطاب ایدوب انتقال ایدیکوز دیدی •
یعنی مکهٔ مکرمه دن مدینهٔ منوره هجرت ایدوب
جماعت اعدادن ایرلکوز • تاکیم اول دار الامان ده
لوازم دینکوزی حضور قلب وصفای خاطر ایله
کوره سز دیمك اولور • مرویدرکه کعب
رضی الله عنه • بو ذکر اولنان ایکی بیتی اوقودقده •

حضرت رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم ، كعب
رضى الله عنهك بلاغت وفصاحتنه تحسين
يوزندن تعجب ايده رك ، اصحاب كرام رضى الله
عنهمه نظر ايدوب ايشدبكوز ديو بيورديلر ،

زالوا فما زال انكاس ولا كشف ، عند اللقاء ولا ميل معازيل ،

زالوا زاى معجمه ايله فعل ماضى جمع مذكر غائب ذهبوا
معناسنه در ، وفاعلى مهاجرين در ، رضى الله عنهم ،
وفما ده فا حرف عاطفه ، وما نافيه در ، وزال ، زاى
معجمه ايله بمعنى ذهب ، وانكاس الفك فتحى ونونك
سكونيله نكسك جمعيدر ، ونكس نونك كسريله بونده
رجل ضعيف معناسنه در ، وكشف كاف وشين
معجمه نك ضمه لريله اكشفك جمعيدر ، اكشف احمد
وزنى اوزره جنكده قلقانى اولميان كمسه يه ديرلر ،
وميل ميمك كسريله املك جمعيدر ، واميل دخى
وزن مذكور اوزره يانده قليجى ولميوب فروسيت بلمين
كمسه لردن عبارتدر ، ومعازيل ميمك فتحيله
وعين مهمله وزاى معجمه ايله سلاحى ومضراغى
اولميانلر در ، وضعيف احمق معناسنه ده كلور ،
محصول بيت مهاجرين رضى الله عنهم مكهٔ مكرمه دن
مدينهٔ منوره يه كتديلر ، لكن اعدا ايله ملاقات ومحاربه
حالنده ضعيف وزبون اولنانلر ، وقلقانسز

بولنانلر كتمدى ، واول مهاجرين رضى الله عنهم ،
قليجسز وآته بنمك بيلمز دكللر در ، ومضمارقسز
وضعيف احمق دكللر در ، يعنى انلر هب مسلح
وفارس نيزه دار وقوى كشيلر در ديمك اولور ،

شم العرانين ابطال لبوسهم ، من نسج داود فى الهيجا سرابيل ،

شم شين معجمه نك ضمى وميمك تشديديله ، اشمك
جمعيدر ، واشم الف وشينك فتحه لريله بورونده
اولان يوجه لكدر ، وعرانين ايكى حرف مهمله ايله كه
اولكيسى مفتوح اولمق اوزره عرنين لفظنك جمعيدر ،
وعرنين عينك كسريله بورون معناسنه در ،
وابطال الفك فتحيله بطلك جمعيدر ، وبطل
باى موحده وطاى مهمله نك فتحيله ، شجيع وبهادر
معناسنه در ، ولبوس لامك فتحيله بوتحلده سلاحدن
اولان كيجك معناسنه در ، وضمير جمعك ميمى اشباع
ضميله تلفظ اولنمق لازمدر ، مثلا لبوسهمو اكبى
ونسج نونك فتحيله وسين مهمله نك سكونيله وجيمله
دوقومق واورمك معناسنه در ، ولكن نسج بونده
منسوج معناسنه اولمق اوزره حضرت داود
پيغمبر صلوات الله على نبينا عليهك معجزاتله اوردكى
زرهدن كنايتدر ، وهيجا هانك فتحيله حرب وقتال
معناسنه در ، وسرابيل سين مهمله نك فتحيله سربالك

جمعیدر • وسربال سینك كسریله كوكلك معناسنه در •
محصول بیت اول مهاجرین رضی الله عنهم • بورونلری
یوجه شجیعلردر یعنی همم عالیه صاحبی • وكندی
وقوت وشجاعتلرینه معتمد بهادرلردر • وانلرك
جنكده كیدكی حضرت داود پیغمبر صلوات الله علی نبینا
وعلیهك اوردكی زرهدن اولان كوكلكلردر •
بیض سوابغ قد شكت لها حلق • كانها حلق القفعاء مجدول •
بیض باء موحدهنك كسریله ابیضك جمعیدر • وسوابغ
سین مهملهنك فتحیله وبای موحده ایله ابن هشام
یازدوغی اوزره سابغك جمعیدر • فواعل فاعلك
جمعی اولدوغی كبی • ومعناسی تمام اوزون واسع
دیمكدر • وبو ایكی بیت سابقده اولان سرابیلك
صفتیدر • وسوابغ غیر منصرف اولمغله جر وتنوین
قبول ایتمز • وشكت شین معجمهنك ضمی وكاف
مشددهنك فتحیله فعل ماضی مجهول غایبهدر •
ولها دهضمیر تأنیث سرابیله راجعدر • وحلق
حاء مهمله ولامك فتحهلریله علی غیر قیاس
سكون لامله اولان حلقهنك جمعیدر • وقول
صحیح دخی بودر • كذا ذكره ابن هشام علیه رحمة
العلام • وكانها ضمیری حلق كلمهسنه راجعدر •
وقفعا قافك فتحی وفانك سكونیله وعین مهمله ایله

براغجدركه

براغجدركه • یر یوزینه یبراقلری ودالری یایولوب
زره حلقهسی كبی حلقهلر اولور • ومجدول جیمله
ودال مهمله ایله محكم معناسنهدر • محصول بیت
مهاجرین رضی الله عنهمك جنك كوننده كیدكلری اول
زره كوكلكلر صاف ومجلادر • واوزون وواسعدر •
یعنی تمام بویلرینه مناسبدر • وتحقیق اول زره كوكلكلرك
حلقهلری قت قت اولمشدر • كویا كه اول حلقهلر
شجر قفعا حلقهلریدر • یعنی انك كبی صقدر ومحكمدر •
وشكت برینه سین مهمله ایله سكت روایت اولندیغی
اوزره • تحقیق مذكور زره كوكلكلرك •
حلقهلری زیاده دراز دردیمك اولور • الی آخره •
لا یفرحون اذا نالت رماحهم • قوما ولیسوا مجازیعا اذا نیلوا •
رماحهمده میم اشباع ضمیله اوقنمق لازمدر • ورماح
رانك كسریله رمحك جمعیدر • ورمح رانك ضمیله
نیزه معناسنهدر • ومجازیع جیم وزای معجمه وعین
مهمله ایله مجزاعك جمعیدر • محاریب محرابك جمعی
اولدیغی كبی كثیر الجزع معناسنهدر • ونیلوا نونك
كسریله فعل مجهول جمعدر • محصول بیت اول مهاجرین
رضی الله عنهم اویله بهادرلردر كه نیزهلری دشمن قومنه
اصابت ایلدكده سونمزلر • وكندولری دشمنك نیزهلرینه
اصابت اولندقلرنده كثیر الجزع دكللردر • حاصل كلام

اول بهادرلر دشمنه غالب اولدقلری زمان افتخار
ایدوب سونمزلر ٭ ومغلوب اولدقلری زمان
دخی فریاد وزارلق ایدوب برنمزلر دیمك اولور ٭

یمشون مشی الجمال الزهر یعصمهم ٭ ضرب اذا عرد السود التنابیل ٭

یمشون یانك فتحیله فعل مضارع جمع مذکردر ٭ فاعلی
ذکر اولنان مهاجرین بهادرلریدر ٭ رضی الله عنهم ٭
وجمال جیمك کسریله جملك جمعیدر ٭ وجمل جیم ومیمك
فتحه لریله دوه در ٭ وزهر زای معجمه نك ضمیله ازهرك
جمعیدر ٭ بیاض معناسنه در ٭ ویعصمك فاعلی
ضربدر ٭ ومفعولی که ضمیر جمعدر ٭ مذکور
بهادرلره راجعدر ٭ ومیم بونده سکون اوزره
وعرد عین مهمله وراء مهمله مشدده ودال
مهمله نك فتحه لریله فعل ماضیدر ٭ فر واعرض
معناسنه در ٭ وسود سین مهمله نك ضمیله اسودك
جمعیدر سیاه معناسنه ٭ وتنابیل تانك فتحیله
تنبالك جمعیدر ٭ وتنبال تانك کسریله ٭ قصیر
معناسنه در ٭ محصول بیت اول مهاجرین
بهادرلری جنکه کتدکلری زمان ٭ اوزون بویلو
بیاض دوه لر یوریشی کبی یوررلر ٭ یعنی کمال مرتبه
وقار ایله سرعت ایدرلر ٭ وانلری ضرب سیف
ورماح حفظ وحمایت ایدرکن قصیر سیاهلر فرار

واعراض

واعراض ایلدکی زمان ٭ یعنی قصیر سیاه دوه لر
کبی حقیر اولان اعدا قچدیغی وقتده دیمك اولور ٭
مراد مهاجرین رضی الله عنهمك کمال مرتبه وقار
اوزره وجاهت وشجاعتلرین بیاندر ٭ ٭ ٭

لا یقع الطعن الا فی نحورهم ٭ وما لهم عن حیاض الموت تهلیل ٭

طعن طای مهمله نك فتحیله مزراق دورتمه سنه
دیرلر ٭ ونحور نونك وحای مهمله نك ضمه لریله
صدور معناسنه در ٭ وضمیر جمعك میمنده
اشباع لازمدر ٭ وحیاض حانك کسریله وضاد
معجمه ایله حوضك جمعیدر ٭ وبعض نسخه ده
حیاص صاد مهمله ایله واقع اولمشدر مضایقه
وشدائد معناسنه در ٭ وتهلیل بونده تأخر
معناسنه در ٭ محصول بیت اعدانك نیزه لرینك
دورتمسی واقع اولماز الا اول قریش بهادرلرینك
کوکسلرینه واقع اولور ٭ یعنی انلر هرکز
دشمندن دونوب ارقه ویرمزلر ٭ واول بهادرلر
ایچون موت حوضلرندن رجوع ایدوب
دونمزلر ٭ بلکه اول حوضلره بیك جانیله
عطشان اولوب ایلرو واررلر دیمك اولور ٭
حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم
بو بیتی ایشتدکده ٭ مجلس شریفنده فریشدن

49

48

حاضر اولنلره نظر ایدوب ٭ ایشیدیکز ٭
کعب نه سویلر دیو ٭ اشارت بیوردیلر ٭

الحمد لله الملك الاعلم ٭ بو شرح شریف سکز یوز ٭
بیك یتمش اوج ٭ ماه صفر
المظفرك ١٥ اوجنجی
کونی وقت عصرده
تمام اولمشدر ٭

م م
م

50

تخميس قصيدة بانت سعاد .
قد لفظه عبد الباقي بن علي
الواترنوى عفا الله عنه وعن والديه
ولطف بلطفه الظاهري
والمعنوي

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين حمداً يوافي نعمه ويكافي مزيده • والصلاة
والسلام على سيدنا محمد الذي انجز وعده • وعفا عمن لا ذنبه وترك
وعيده • وعلى آله واصحابه المتصفين بالخصال الحميدة • صح • وبعد فيقول العبد اللائذ بحصن لطف ربه الواقي عبد الباقي
• عامله الله تعالى ووالديه وسائر المؤمنين باللطف يوم التلاقي •
لما كانت القصيدة الشهيرة ببانت سعاد قصيدة انشدت بحضرة
شمس الهداية والارشاد • صلى الله عليه وسلم صلاة لا انقضاء لها ولا

نفاد • كنت اخدمها في سنة سبع وخمسين ومائة والف بطريق التخميس
اياها فوجدتها عظيمة البركات جداً • فمددت باع الرجاء الى نحوها مداً •
واردت في اواخر سنة ثلث وستين ايضا ان اخدمها مرة اخرى • سائلا من
الله ان يكون خدمتي على الوجه الاحرى • فنقحت تخميسي السابق •
راجيا من الله تعالى ان يكون على النمط اللائق • وضممت اليه ابياتا عديدة •
كي تكون مقدمة له وبيانا لنبذة فضائل تلك القصيدة • ثم اردت
ان اجعلها تحفة مهداة الى سيد العلماء الفحول • راجيا ان يهب من قبله
قبول القبول • وهو غاية المقصود ونهاية المأمول • لان في التفاته (نسخة: هبت الريح)
يمنا عظيما • وفي تعلق نظره لطفا جسيما • الا وهو عمدة مشايخ
الاسلام • مفتي الانام ابن مفتي الانام • المكرم بحسب الحسب
• المعظم من جهة النسب • نقي الباطن والظاهر • الممتاز
بالعرق الهاشمي الطاهر • المتصف بالبر والتقوى •
السيد الشريف الذي تتشرف به صدر الفتوى • بيت

للصدر قد حصل الصفا بمن ارتضى • هو كاسمه لا زال يلزمه الرضاء
لا اقدر على وصفه كما هو حقه كيف وهو هكذا بيت هو الدرة البيضاء
في صدف الشرف • حسيب نسيب فوق ما يحكم العقل • هو الغرة الغراء
في جبهة الورع عفيف نظيف فوق ما ينعت النقل • تركت بيان المدح عجزا
لانه • فضائله بحر لساني له ساحل • فما وجب علينا هو الدعاء له حين
بدو الشمس وحين بروز الكواكب • لا زالت حديقة صدره مخضرة
بسحائب المواهب • وغياهب الغموم زائلة بشمس رأيه الثاقب جعله الله تعالى
جمع غيهب وهو الظلمة
في صدره دائما سالما مسعودا • مع من قد جعله في مقامه محمودا •
ملك الزمان السلطان ابن السلطان الغازي محمود خان • ايده الله
بالنصر والتوفيق في كل وقت وآن • وجعله مع وكلائه الكرام وعلمائه العظام آمين
بجاه خاتم النبيين • صلوات الله وسلامه عليه وعلى آله واصحابه اجمعين • وعلى
سائر الانبياء والمرسلين • فها انا اشرع في مدح القصيدة مقتفيا اثرها
في الوزن والقافية • وسائلا من الهي العفو والعافية •

البدو الظهور م

بيان فضائل بانت سعاد

بانت سعاد مديح منه مبتسم — وجد المراد لمن بالله معتصم
في سلك مدح رسول الله منتظم — في كل افئدة العشاق مرتسم
بين الاماجد معروف ومقبول

قصيدة عند خير الخلق قد تليت — اسرارها كثرت آثارها رويت
وان تضمنها دار فقد وقيت — حاجات اصحاب حاجات بها قضيت
وكل قولي من الامجاد منقول

مجرب حفظها للنصر والمدد — وكل قاريها ناج من النكد
قد نال ناظمها كعب من الصمد — نصرا عزيزا هو المروي بالسند
فالسر في نظمه المقبول مجعول

مما يخاف نجا لم يلق داهية — ونال من فضلها عفوا وعافية
عند الرسول ولم يبصر كراهية — والقوم قالوا له سرا علانية
انك يا ابن ابي سلمى لمقتول

اذ خاف من بطشة المكي والمدني — واختار ترك جميع الاهل والوطن

فقال مبتهلا بالروح والبدن — انبئت ان رسول الله اوعدني

والعفو عند رسول الله مامول

فقد نجا من جميع الحزن والالم — بمدحه المقتضي للعفو والكرم

ونال بردة فخر الرسل والامم — فهو المكرم من فرق الى قدم

طوبى له انه باللطف مشمول

طوبى له انه قد تاب واعتدلا — فقام عند رسول الله ثم تلا

مديحه وبه قد نال كل علا — يا من نجى انت خذ من امره مثلا

للتائب العفو والرضوان مفعول

رب ارض عن ناظم لاقى الكساء به — رب ارض عن مادح نمى الثناء به

في مدحه قال ما زاد الرضاء به — ان الرسول لسيف يستضاء به

مهند من سيوف الله مسلول

فان ذا المدح لا يقاومه — مدائح الشعر اذ فاق ناظمه

وان

وان تخميس عبد الباقي خادمه — في النظم واللفظ والمعنى يلازمه

واللطف من سيد للعبد مبذول

مدح جليل لقد شاعت كرامته — من استغاث به زالت غرامته

من استجار به دامت سلامته — من يأته خالصا تزدد زعامته

ويأت ما هو مطلوب ومامول

قد كنت خمسته بالله معتصما — الحقت قولي به قد كنت معترما

على التوسل للمقصود ملتزما — جزمت ان لا يكون العفو منفصما

بحوبتي بل بكل تاب موصول

نرجو ونامل ان الله يرزقنا — في بردة العفو بالاحسان يشملنا

يحمي بيسر بالافضال يسربلنا — في يوم حشر بالطاف يعاملنا

وكل ذا برسول الله مسئول

يا رب صل وسلم دائما ابدا — على محمد المبعوث معتمدا

وصحبه اجعل بهم في حقنا مددا — يا رب هيئ لنا من امرنا رشدا

كمن بمدح رسول الله مشغول

فها انا اشرع في تخميس قصيدة بانت سعاد بلغ الله

المتوسلين بها كل مراد

ان الوصال لمطلوب ومسئول   وان جنى عاشق فالعفو مأمول

اني كئيب بهذا القول مشغول   بانت سعاد فقلبي اليوم متبول

متيم اثرها لم يفد مكبول

سال الدما من مسيل الدمع اذ نذلوا   سعاد من ارضنا جاروا وما عدلوا

انسان عيني بايدي الجور قد بتلوا   وما سعاد غداة البين اذ رحلوا

الا اغن غضيض الطرف مكحول

للصب سابية باللحظ ناظرة   طوبى لمن معه كانت معاشرة

مرتجة الية بالغنج سائرة   هيفاء مقبلة عجزاء مدبرة

لا يشتكى قصر منها ولا طول

مهتزة اليه باللطف سائرة

اوصافها

54

اوصافها حسبما اهواه قد رسمت   فوها كورد بظرف الكم اذ لثمت

كالدر في فيها اسنانها انتظمت   تجلو عوارض ذي ظلم اذا ابتسمت

كأنه منهل بالراح معلول

تجلو الطباع اذا صبت بآنية   ونوولت مرة من بعد اغدية

طوبى لمن شربوا من كف ساقية   شجت بذي شبم من ماء محنية

صاف بابطح اضحى وهو مشمول

يجري بلا دنق ذا النغم انشطه   يفرح القلب كل الهم احبطه

من الجنان كأن الرب اهبطه   تنفي الرياح القذى عنه وافرطه

من صوب سارية بيض يعاليل

سعاد في كيدها اقرانها سبقت   وفي التملاق للعشاق قد حذقت

تهفو القلوب اليها كلما نطقت   اكرم بها خلة لو انها صدقت

موعودها او لو ان النصح مقبول

كم مرة صدر الاقرار من فمها   على ان اصطحبت مع رفع مقرمها

كم مرة وعدت اشمام حوجمها ... لكنها خلة قد سيط من دمها

فجع وولع واخلاف وتبديل

لخلاف وعد لصب اصل مذهبها ... يا ايها الصب باعد عن تطلبها

ترى باعجب حالات واغربها ... فما تدوم على حال تكون بها

كما تلون في اثوابها الغول

شباب وصل لنا اسدت وما التزمت ... لحامها تركت شتى وما اعتزمت

وكلما عقدت حبل الوفا فصمت ... ولا تمسك بالعهد الذي زعمت

الا كما تمسك الماء الغرابيل

اذا باشرت بالدلال القول قد سردت ... كانها عن صميم القلب قد قصدت

خلابة كلها ضد لما اعتقدت ... فلا يغرنك ما منت وما وعدت

ان الاماني والاحلام تضليل

واتت بوصل لنا قد عينت اجلا ... لما اتى وقت وصل اظهرت مللا

ما الصدق في قولها المسرور محتملا ... كانت مواعيد عرقوب لها مثلا

وما مواعيدها الا الاباطيل

بانت وقد بقيت في القلب عقدتها ... يوما فيوما دنت مني مكيدتها

واشكل الحال ما تدري عقيدتها ... ارجو وآمل ان تدنو مودتها

وما اخال لدينا منك تنويل

ركبت ناقتي الغلباء افشغها ... وفي سعاد دموع العين افرغها

اسرعت في اثرها والقرب مبلغها ... امست سعاد بارض لا تبلغها

الا العتاق النجيبات المراسيل

راحت سعاد بقوم تلك وافرة ... في كل وقت مع البعران افرة

بالسير لا تكتفي بل تلك طافرة ... ولن يبلغها الا عذافرة

فيها على الاين ارقال وتبغيل

انسابها دلت بالسير قد عسقت ... لا يعتريها الوجى في الشيو اذ ولقت

للسير ان نهمت فالارض قد ازقت ... من كل نضاخة الذفرى اذا عرقت

عرضتها طامس الاعلام مجهول

ولا تنفر من سيلاء في طرق   في الشعب والشاهق النائي وفي غسق

تمشي بلا تعب تعدو على فنق   ترمي الغيوب بعيني مفرد لهق

إذا توقدت الحزاز والميل

ما شابهت رجلها رجلا ولا يدها   يدا من الابل فالبعران تحسدها

وكل ممتدح في المدح يوردها   ضخم مقلدها عبل مقيدها

في خلقها عن بنات الفحل تفضيل

عظيمة العظم والاعضا مصورة   جهات تفضيلها فيها مقررة

كانت خليقتها فيها مكررة   غلباء وجناء علكوم مذكرة

في دفها سعة قدامها ميل

فما يضاهي بعير لا عجانسه   ولا مراسيل بل لا عدا يسه

لانها من بني نوع لعرمسه   وجلدها من اطوم لا يؤيسه

طلح بضاحية المتنين مهزول

اكرم بها نسبا اذ من معينة   من المدلات ومن نوق محسنة

نتاجها

نتاجها من نجيبات محصنة   حرف اخوها ابوها من مهجنة

وعمها خالها قوداء شمليل

وجسمها جلعد لا ضعف يلحقه   لا ذل يلسقه لا قبح يلزقه

من الاذى هكذا انقاه خالقه   يمشي القراد عليها ثم يزلقه

منها لبان واقراب زهاليل

سبحان خالقها قد صان من مرض   انظر الى خلقها صفها بلا غرض

عديمة المثل في ذات وفي عرض   عيرانة قذفت بالنحض عن عرض

مرفقها عن بنات الزور مفتول

لساننا عاجز عن ان يوضحها   في الخلق كرمها الخلاق رجحها

على الجمال وما شان نقحها   كان ما فات عينيها ومذبحها

من خطمها ومن اللحيين برطيل

سليمة العرق والاعصاب من علل   في قلبها فرح تمشي بلا كسل

شمردل ليس فيها الشيء من خلل   تمر مثل عسيب النخل ذا خصل

فى غارز لم تخونه الاحاليل

ينال كل المنى من فوق غاربها | فى مشرق الشمس كانت او مغاربها

تدرى نجابتها من كل جانبها | قنواء فى حرتيها للبصير بها

عتق مبين وفى الخدين تسهيل

وانها دمشق ولتى موثقة | تستقصر المشرقين وهى عاشقة

فيا الصبا اذ حدا الحادى موافقة | تخدى على يسرات وهى لاحقة

ذوابل مسهن الارض تحليل

ولتى موثقة ماشابهت نعما | ولا عذافرة اذ لو علت علما

لم ترج عوض ولم تبصر به الما | سمر العجايات يتركن الحصا زيما

لم يقهن رؤس الاكم تنعيل

ماشابهتها اووب هكذا اتسقت | اراه صحب المراسيل التى بسقت

عظيمة العظم كالخلقاء قد خلقت | كان اوب ذراعيها اذا عرقت

وقد تلفع بالقور العساقيل

اذ فى

اذ فى الجبال مشت ما اظهرت كمدا | لم تشك من حر شمس كان متقدا

ولم ترم سوء كبد كان قد وقدا | يوما يظل به الحرباء مصطخدا

كان ضاحيه بالنار مملول

اذ كاد ان يدعص الجوزان واشتعلت | خفافهن من الرمضاء فانتعلت

واذا بين صعود الاكم وانتقلت | وقال للقوم حاديهم وقد جعلت

ورق الجنادب يركضن الحصا قيلوا

ابان رمض به الانعام عن علف | تنائى ومرتمض الاكباد فى خذف

يوما به الحر يدنى الظبى من تلف | شد النهار ذراعا عيطل نصف

قامت فجاوبها نكد مثاكيل

تبكى لاولادها تحكى فضائلها | تعد اخلاقها تروى شمائلها

نعارة اسفا عضت انا ملها | نواحة رخوة الضبعين ليس لها

لما نعى بكرها الناعون معقول

تخدش الوجه قد صارت مدامعها | مسائل الدم فيها غاب ادمعها

كل الضفاير بالاظفار تقلعها   تفري اللبان بكفيها ومدرعها

مشقق عن تراقيها رعابيل

سعاد قد ندلوا مني قد اكتتموا   في التسير قد جاهدوا ابعرانهم نهموا

مازلت من آثارهم سمعا لما زعموا   يسعى الوشاة جنابيها وقولهم

انك يا ابن ابي سلمى لمقتول

لما ابتليت بإهدار وقايله   نذير مولى الموالي وهو مرسله

ولم اجد احدا آوي اقاوله   وقال كل خليل كنت آمله

لا ألهينك اني عنك مشغول

متى اردت حمى في بيتهم صكموا   متى اردت جلوسا عندهم لكموا

فلذت بالصمد المولى هو الحكم   فقلت خلوا سبيلي لا ابا لكم

فكل ما قدر الرحمن مفعول

للمرء موت وميلاد علامته   سل الذي احرقت قلبي ملامته

الم يمتد في الدنيا اقامته   كل ابن انثى وان طالت سلامته

يوما

يوما على آلة حدباء محمول

وجهت وجهي للرحمن اسعدني   وقد اراني طريق الحق ارشدني

ارجو المنول لدى المكي والمدني   انبئت ان رسول الله اوعدني

والعفو عند رسول الله مأمول

يا صاحب العفو والاحسان الحسن   الفعال خير الورى يا ذا السماحة و

العطاء قد جاءك الجاني رجا وامل   مهلا هداك الذي اعطاك نافلة

القرآن فيها مواعيظ وتفصيل

قد جئت مشتكيا من اساءه ونم   في قتلتي قد سعوا فازداد في الم

يا ملجاي انما المرجو منك كرم   لا تأخذني باقوال الوشاة ولم

اذنب وان كثرت في الاقاويل

اني بناد لقد جيل الهموم به   من الاسود التي كانت تحوم به

فكيف لا يعتري الانس الوجوم به   لقد اقوم مقاما لو يقوم به

ارى واسمع ما لو يسمع الفيل

لو كان كل الورى بالعنف عامله — وكل ذي سطوة لو هز عاسله

مبادراً إثره للقتل حاوله — لظل يرعد إلا أن يكون له

من الرسول بإذن الله تنويل

عزمت عزماً على إني أتابعه — قصدت ناديه الأسنى أبايعه

فقمت بين يديه قد أطالعه — حتى وضعت يميني لا أنازعه

في كف ذي نقمات قيله القيل

بايعته ثم صديقاً أخالمه — وكل أمري لحكم الشرع أسلمه

وظلت أرعد إرعاداً أسلمه — لذاك أهيب عندي إذ أكلمه

وقيل إنك منسوب ومسئول

من كل ذي سطوة قد كان مجنه — يذود رمح شجيع جاء يطعنه

من كل ذي صولة في الشيق موطنه — من خادر من ليوث الأسد مسكنه

من بطن عثر غيل دونه غيل

وضيغم إذ بدا من غيله وسما — فر الشماة ولا ذو أكلهم عمي

المخالمة بالخاء المعجمة المصادقة

المجن الصولجان

ظهر

أي خرج إلى الصيد

الصيا دون

أي بملاذ

فذاك

فذاك يبدر في الصحراء ملتقماً — يغدو فيلحم ضرغامين عيشهما

لحم من القوم معفور خراديل

ما جاء يدله إذ لن يماثله — بر ولا أسد بل لو تقابله

أفيال واد لفرت لن تجادله — إذا يساور قرناً لا يحل له

أن يترك القرن إلا وهو مفلول

يمشي الأسود بآجام محاذرة — منه ومن بطشه يرجعن آفرة

إن باطشت معه يبصرن آخرة — منه تظل سباع الجو ضامرة

ولا تمشي بواديه الأراجيل

ولو تخيل ذا بطش ودهدقة — من نحوه قد دنا قتلاً ببندقة

لكان يبطشه بطشاً كصاعقة — ولا يزال بواديه أخو ثقة

مطرح البز والدرسان مأكول

أيقنت أن الذي اختص اللواء به — لمصطفى الخلق ثم الاصطفاء به

وهو الذي قد أتم الأنبياء به — إن الرسول لسيف يستضاء به

مهند من سيوف الله مسلول

من غد سطوته الطاغين يقتلهم ... يحز من اصلهم حزاً ويبطلهم

بحيث ينفد في الدنيا قبائلهم ... في عصبة من قريش قال قائلهم

ببطن مكة لما اسلموا زولوا

تلببوا امره اذ ما لهم انف ... ولا امتناع لهم اذ كلهم انف

قالوا او امر مولانا لنا تحف ... زالوا فما زال انكاس ولا كشف

عند اللقاء ولا ميل معازيل

اعلوا لواء الغزا يشتهاه نوسهم ... يزين ميدان هيجاء نفوسهم

يبدون فيها من صدر تروسهم ... شم العرانين ابطال لبوسهم

من نسج داود في الهيجا سرابيل

يظن كل يراها انها حرق ... مجلوة بجلاء ما به زرق

تضيء ما حولها لما اتى غسق ... بيض سوابغ قد شكت لها حلق

كانها حلق القفعاء مجدول

ما زال

ما زال يبدو على الهيجا صباحهم ... هم جند احمد في غزو فلاحهم

لم يخل من حز اعناق سلاحهم ... لا يفرحون اذا نالت رماحهم

قوما وليسوا مجازيعا اذا نيلوا

ليسوا يخافون اعداء تزاحمهم ... في كلهم ضيمان لا يزاحمهم

وفور قوم ولو كانت تضرغمهم ... يمشون مشي الجمال الزهر يعصمهم

ضرب اذا عرد السود التنابيل

هم يختمون الغزا ما من ظهورهم ... طعن وما ذاك الا من بدورهم

الى المغازي بشوق في صدورهم ... لا يقع الطعن الا في نحورهم

وما لهم عن حياض الموت تهليل

قد تم في يد عبد الباقي ناظمه ... بعون رب مربيه وراحمه

يا معشر الكرما قولوا الا ئمه ... العبد ذو خطاء بل من لوازمه

ذنب ولكن عفوه عنه مقبول

ثم الصلاة على أعلى الورى شرفا　　وآله الكرماء السادة الشرفا

وصحبه الغر قد كانوا له خلفا　　هم الذين علوا في الجنة الغرفا

والصحب كانوا له من بعده خلفا

بهم من الله يأتي العبد مأمول

سعد [illegible] [illegible] اشباه شرح الابرار [illegible]

محمد مطلق محمد مسعود [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

ح

[illegible] منصب ایله مغرور

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] اولدی [illegible]

[illegible] [illegible]